

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Regionální strany ve Velké Británii a Itálii

Bc. Lukáš Bechyně

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Diplomová práce

Regionální strany ve Velké Británii a Itálii

Bc. Lukáš Bechyně

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petr Jurek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Mgr. Petru Jurkovi, Ph.D. za vstřícné vedení, cenné rady a podnětné komentáře.

Obsah

Seznam zkratk	7
1 Úvod	8
2 Teoretická část	13
2.1 Decentralizace, regionalismus, regionalizace	13
2.2 Víceúrovňové vládnutí a vícevrstvý stranický systém	16
2.3 Regionální strana, regionalistická strana, etno-regionální strana	17
2.4 Typologie R. Dandoye	22
2.4.1 Kategorie protekcionistických stran	23
2.4.2 Kategorie decentralistických stran	23
2.4.3 Kategorie secesionistických stran	24
2.5 Typologie M. Strmisky	25
2.6 Dimenze evropské integrace a postoje regionálních stran k EU	27
3 Příklad Velké Británie	29
3.1 Regionalismus ve Velké Británii – Historie a vývoj institucí	29
3.2 Regionální instituce	31
3.3 Regionální strany na státní úrovni – Volby 2001 – 2015	34
3.4 Regionální strany na substátní úrovni	36
3.4.1 Volby do Skotského parlamentu	36
3.4.2 Volby do Velšského národního shromáždění (NAW)	37
3.4.3 Volby do Severoirského shromáždění	38
3.5 Regionální strany ve Velké Británii	39
3.5.1 Skotská národní strana – (SNP)	39
3.5.2 Strana Walesu – (PC)	40
3.5.3 Stranický systém Severního Irska	42

4	Případ Itálie	49
4.1	Regionalismus v Itálii	49
4.2	Regionální strany na státní úrovni.....	53
4.3	Volby na státní úrovni.....	54
4.4	Regionální volby	55
4.5	Regionální strany v Itálii.....	60
4.5.1	Liga Severu – Lega Nord (LN).....	60
4.5.2	Tyrolská lidová strana (SVP)	62
4.5.3	Freiheitlichen (F)	63
4.5.4	Tridentsko-tyrolská autonomistická strana (PATT).....	64
4.5.5	Sardská strana akce (PSd'Az)	65
4.5.6	Hnutí za autonomie (MPA)	66
5	Hodnocení a závěr.....	67
	Zdroje.....	73
	Použitá Literatura	73
	Elektronické zdroje	78
	Prameny, internetové stránky institucí a politických stran.....	82
	Resumé.....	83
	Příloha	85

Seznam zkratek

- APNI – Strana aliance Severního Irsku
- CP – Konzervativní strana
- DC – Křesťanskodemokratická strana
- DUP – Demokratická unionistická strana
- EFA – Evropská svobodná aliance
- EP – Evropský parlament
- F – Freiheitlichen
- FI – Forza Italia
- LN – Liga Severu
- LP – Labour Party
- MPA – Hnutí za autonomie
- MIS – Hnutí za nezávislost Sicílie
- NAW – Velšské národní shromáždění
- PATT – Tridentsko tyrolská autonomistická strana
- PC – Plaid Cymru
- PCI – Italská komunistická strana
- PD – Demokratická strana
- PSd’Az – Sardská strana akce
- SDLP – Sociálně demokratická strana práce
- SF – Sinn Fein
- SNP – Skotská národní strana
- SVP – Jihotyrolská lidová strana
- UK – Spojené království
- UUP – Ulsterská unionistická strana

1 Úvod

Ve své diplomové práci se budu věnovat fenoménu regionálních politických stran. Toto dříve poněkud marginalizované téma je v současnosti rozhodně aktuální a představuje jeden z prvků v dynamice vývoje stranických systémů a přístupů k jejich výzkumu.

Regionální strany existují v mnoha zemích Evropy a často disponují nějakým typem potenciálu ať už koaličním nebo vyděračským. Do budoucnosti mohou mít tyto strany velký význam pro podobu stranických systémů. Jak víme, tak některé státy západní Evropy prošly zajímavými procesy decentralizace, které změnilly jejich povahu. Došlo k oslabení moci centra a rozšíření pravomocí na další úrovně vlády. V takovém prostředí se nabízí stranám možnost výběru, na jaké úrovni chtějí svou politiku prosazovat (Deschouwer 2005: 391). Rád bych se ve své práci věnoval i těmto procesům, protože je chápu jako důležitý kontext diskuse o regionálních stranách.

Konkrétně se budu zabývat případy ze Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a Itálie. Tyto země jsem si vybral, protože ani jedna z nich není federací a přesto u nich můžeme najít určité prvky, které nejsou pro unitární stát běžné. Obě země prošly procesy, kdy se pravomoci přenášely z centrální úrovně na úroveň regionální. Nicméně oba státy prošly rozdílným vývojem a proto bude nutné se krátce podívat i na historii a postup při procesu budování národa (*nation building*). Náhled do historie nám pomůže identifikovat, jakým způsobem vznikl stát v dnešní podobě a jakým způsobem proběhla centralizace. Troufám si odhadnout, že státy se nepokoušely o dokonalou homogenizaci a asimilaci, ale umožnily specifickým regionům existovat i s jejich odlišnostmi od centra.

Pokud budeme hovořit o konkrétních případech, ve kterých se vybrané případy liší od modelu centralizovaného unitárního státu, tak například v rámci Velké Británie existuje parlament Skotska nebo Velšské shromáždění.

Svou roli samozřejmě může hrát i náboženství, jako tomu bylo v případě Irska. Celkově regiony takzvané keltské periferie představují v britském systému zajímavé prvky. Itálie má zase několik autonomních území, cizojazyčné regiony a poměrně velké rozdíly v ekonomické výkonnosti regionů. A právě tato disparita v pravomocích regionů a jejich statusu je pro unitární stát netypická.

Vnitřní struktura těchto států je pro fungování regionálních stran poměrně příznivá. Ve vybraných případech se nabízí srovnání rozdílných prostředí, ve kterých strany operují a stejně tak například rozdílných podmínek za kterých strany vznikají. Setkáme se se stranami vznikajícími na etno-nacionální bázi odkazující k národu či etniku, historii a sounáležitosti s nějakým územím jako například u Skotské národní strany (SNP). Naproti tomu můžeme postavit stranu vzniklou na spíše socio-ekonomické bázi jako v případě Ligy Severu (LN), která svou agendu budovala na bohatém severním regionu Itálie a vymezuje se vůči přerozdělování financí z centra na chudší jih. V případě Itálie je právě otázka financí zajímavější o fakt, že korupce, klientelismus a mafie mají stále nějaký vliv na politické dění v Itálii¹. Ve své práci se také zaměřím na cíle regionálních stran, jejich strategie, programy a úspěšnost ve volbách. Volební výsledky budu sledovat od roku 2000 do současnosti. To platí hlavně pro případ Itálie. V případě Skotska a Walesu bude učiněna výjimka, protože první a důležité volby proběhly již v roce 1999 a v Severním Irsku v roce 1998. Právě úspěšnost ve volbách je logickým indikátorem efektivity strategie, kterou strana zvolila. Podle jejich procentuálních výsledků můžeme hodnotit několik tříd z hlediska úspěšnosti. Vzniknou nám kategorie stran se slabou regionální podporou – 10% a méně, strany se střední podporou 10 – 20% a strany se silnou podporou nad 20% (Müller-Rommel 2003: 20). Obdobně můžeme hodnotit i strany na úrovni státu. Zde přirozeně bude podpora regionálních stran menší.

¹ Výbornou ukázkou je případ regionálního prezidenta Cuffara. Ten je opakovaně obviňován z vazeb na sicilskou mafii a nakonec odstupuje. Cuffarova protikandidátka jeho samotného odmítá označit, za gangstera, ale trvá na svém obvinění, že má na mafii vazby. Protikandidátkou je Rita Borsellino, jejíž příbuzný byl mafii zabit v devadesátých letech. Cuffaro byl nakonec odsouzen (Israely 2006).

Dále bude nutné se zaměřit na stranický systém daného státu a i specifický stranický systém regionu odkud strana pochází. Rozdílem mezi vybranými případy je podoba jejich volebního systému a jeho vliv na podobu stranického systému. Jedná se o další z aspektů, který regionálním stranám nastavuje institucionální podmínky pro fungování. V případě Velké Británie hovoříme tradičně o systému dvou stran, který je produkovaný volebním systémem prosté většiny (Caramani 2004: 120). Na regionální úrovni v případě Walesu a Skotska se používá smíšený volební systém (*Additional member system*). Tento systém zajišťuje větší proporcionalitu než systém prosté většiny.

V případě Itálie je situace odlišná jak z hlediska volebního systému, tak stranického systému. Ve volebním systému došlo k několika změnám. Během 90. let byl používán většinový volební systém, poté se přešlo na smíšený volební systém. A v letošním roce (2016) vstoupí v platnost nový volební systém, založený převážně na proporčním volebním systému. Itálie se snaží nějakým způsobem vymanit z podoby stranického systému mnoha malých stran sdružovaných do koalic (Zariski 2003: 258). V novém systému by měl vítěz získat většinovou odměnu. Na regionální úrovni se setkáme se smíšenými systémy. Této problematice se budu věnovat v kapitolách o institucionálních podmínkách pro výskyt regionálních stran.

Cílem mé práce bude snaha ověřit několik předpokladů. Prvním předpokladem je, že skutečně radikální požadavky a cíle nebudou u regionálních stran převládat. Jako radikální požadavek je považována separace. Autonomii budu chápat jako střední požadavek. Radikálnost požadavků budu posuzovat na základě typologie etnoregionálních stran Régise Dandoye, kterou představím v teoretické části.

Dalším předpokladem je, že vybrané strany se soustředí spíše na regionální než národní úroveň. Tento předpoklad budu ověřovat na základě analýzy volebního programu daných stran. Zaměřím se tedy na postoje strany ke státu a na její požadavky ohledně samosprávy.

Dále budu předpokládat, že zařadit strany v klasickém pravolevém spektru bude obtížné. Vycházím z premisy, že strany stavějí na vlastních specifikách a ideologii používají jako doplněk své regionální politiky. V tomto předpokladu budu tedy prozkoumávat socio-ekonomickou stránku politik jednotlivých stran a pokusím se je následně zařadit na levici nebo pravici.

Posledním předpokladem je, že generalizace bude v případě regionálních stran poměrně obtížná a stanovit nějaký jednotný vzorec a model pro jejich fungování nejspíš nebude možné, právě kvůli různorodosti stranické rodiny.

Cílem práce bude ověřit mé předpoklady a přispět k diskusi o regionálních stranách. Zjistit do jaké míry se dá hovořit o rodině regionálních stran a za jakých podmínek lze o ní takto hovořit. Jsem si vědom toho, že v tomto bodě nepanuje shoda a že rodina regionálních stran je velmi heterogenní.

Ve své práci budu postupovat od teoretické části, kde se budu zabývat diskusí nad několika pojmy a termíny, které již byly nadneseny v textu výše. Teoretickou část začnu kapitolou o procesu decentralizace. Decentralizace je základním kamenem ustavujícím prostředí pro existenci regionálních stran ve vybraných případech. Dále bych se rád zaměřil na regionalizované státy/regionální státy a jejich charakteristiku, protože vybrané případy do této kategorie budou zapadat. Jedná se o model států vznikajících právě díky decentralizaci. Následovat bude část o víceúrovňovém vládnutí, protože vláda v několika úrovních determinuje vznik stranických systémů v několika úrovních.

Součástí teoretické části budou samozřejmě i vybrané typologie, na jejichž základě se budu snažit strany zařadit. Zde využiji díla Régise Dandoye a Maxmiliána Strmisky, kteří se ve své práci věnují problematice regionálních stran. Oba se snažili zpracovat typologii, která by se dala využít k systematizaci a analýze.

Ve druhé části se již budu zabývat konkrétními případy vybraných stran ve Velké Británii a v Itálii. Výběr stran ve Spojeném království byl poměrně

jednoduchý. Rozhodl jsem se do práce zahrnout strany reprezentující Skotsko, Wales a Severní Irsko. Beru v potaz, že stranický systém Severního Irska je z hlediska složení stran odlišný ve srovnání se Skotskem a Walesem. V případě Itálie jsem zvolil některé regiony se zvláštním statusem. Do práce tedy zahrnu ze severu Itálie region Tridentsko – Horní Adiže a Ligu Severu. Z jihu potom přidáme ostrovní regiony Sardinie a Sicílie. LN lze vnímat jako stranu multiregionální, ale v jejím případě budeme za region považovat sever Itálie. Odkazuji na kritérium regionálně ohraničené základny a snahy prosazovat zájmy specifického regionu. Specifickými regiony jsou rozhodně i Sardinie a Sicílie a to nejen kvůli zvláštnímu statusu vyplývajícímu z ústavy, ale také jako ostrovní regiony v jižní Itálii.

Kapitoly o obou případech budou strukturovány tak, že v úvodu pojednám o regionalismu v dané zemi a jeho vývoji. Dále prozkoumám institucionální uspořádání země a zaměřím se na podmínky pro výskyt a fungování regionálních stran jak na úrovni státu, tak regionů. Následovat bude samotná analýza fungování a programatiky jednotlivých stran doplněná o jejich volební výsledky. Na základě těchto dat se pokusím strany zařadit podle vybraných typologií a ověřit mé předpoklady. V následující komparační části, porovnáám případy z obou vybraných zemí a budu se snažit identifikovat rozdíly nebo podobnosti v jejich fungování a výsledcích. V závěru práce se pokusím o generalizaci, pokud nějaká bude možná, na základě mnou zpracovaných případů.

Zdroje, ze kterých budu ve své práci vycházet, budou z větší části tvořeny literaturou a články v anglickém jazyce. V první části budu pracovat především s díly Wilfrieda, Swendena o federalizaci a regionalismu, dále s prací Lievena De Wintera a Huri Türsan o regionálních stranách v západní Evropě či prací Regise Dandoye o možnostech typologizace regionálních stran. Z českého prostředí využiji hlavně díla Maxmiliána Strmisky. Ve vybraných případech Velké Británie a Itálie se budu opírat o několik děl Michaela Keatinga a další autory zabývající se problematikou regionálních stran a celkově regionalismu v daných

zemích. Součástí zdrojů budou samozřejmě také programy a webové stránky jednotlivých stran a volební výsledky.

2 Teoretická část

V této části se budu věnovat několika pojmům a fenoménům, které jsou pro mou práci klíčové. Začnu pojmem decentralizace, protože tento proces nastavuje do velké míry institucionální podmínky pro fungování stranických systémů a stran samotných. Následovat bude víceúrovňové vládnutí a na to navazující vícevrstvý stranický systém. Vláda fungující na několika úrovních umožňuje vznik stranických systémů v několika úrovních a pro mou práci jsou důležité jak stranické systémy na státní, tak především na regionální úrovni. V následující části kapitoly budu psát o rozlišování mezi různým označením pro regionální strany a jak tyto pojmy a chápat. V závěru kapitoly představím typologie, které jsem pro svou práci zvolil. Smyslem kapitoly je připravit teoretický základ a vysvětlit pojmový aparát, se kterým budu ve své práci operovat.

2.1 Decentralizace, regionalismus, regionalizace

Decentralizace bude prvním fenoménem, kterému se ve své práci budu věnovat. Jedná se o proces, který určuje podmínky pro vznik a fungování regionálních stran. Pro účely práce je také důležitá role politických stran v procesu decentralizace.

V literatuře narazíme na diskusi kolem forem decentralizace, její intenzity a rozdílné podoby. Existují tedy typy určující míru decentralizace. Jako nejslabší forma decentralizace je chápán přenos administrativních pravomocí z centra. Jedná se model, se kterým se setkáme i v unitárních státech. Moc stále drží centrum. Silnější projevy decentralizace můžeme sledovat, když dochází k přenosu větších pravomocí na regionální volené orgány. Přesouvá se tedy část exekutivních a někdy i legislativních pravomocí. V tomto případě se jedná

o politickou decentralizaci. Je potřeba mít na paměti, že zde si centrum stále ponechává dostatečnou moc na to, aby mohlo zasáhnout a případně i pravomoci regionálních vlád zrušit. Posledním stádiem decentralizace by byla federace. Státy, ve kterých probíhá nějaká forma decentralizace, se pohybují někde mezi uvedenými typy s rozdílnou intenzitou. O těchto státech budeme hovořit jako o regionalizovaných státech. Pokud hovoříme o decentralizaci, je také nutné zmínit, kdo jsou aktéři, kteří tento proces iniciují a řídí. Při tomto pohledu zjistíme, že se jedná o dvousměrný proces. Jak shora dolů, tak naopak zdola nahoru. Vnímání decentralizace zdola nahoru (bottom-up) vychází z požadavků obyvatel regionu. Naopak při decentralizaci shora dolů (top-down) jde iniciativa od centra k regionům. V tomto případě hovoříme o regionalizaci (Čepová 2002: 36).

Pokud se přesuneme z teorie do praxe, tak decentralizace je významným procesem, který se během posledních dekad odehrál v řadě zemí Evropy. Přenos rozhodovacích pravomocí na regionální úroveň se stal normou etablovaných demokracií. Tyto regionalizované státy mají dobře vyvinutou lokální a regionální úroveň vlády (Swenden 2006: 14). Stávající situace tedy nabízí mimo jiné možnost prostudovat, jakým způsobem se díky procesu decentralizace změnila stranická soutěž. Jací aktéři se vyskytují na jednotlivých úrovních a jaké jsou jejich cíle. Můžeme se setkat s názorem, že decentralizace stranickou scénu více fragmentuje právě proto, že dává prostor menším regionálním stranám dosáhnout na moc v regionu. Tím pádem se strany stávají pro voliče atraktivnější a volitelnější. Tento fakt by měl logicky vést k vzniku většího množství takových stran a fragmentovat stranický systém přinejmenším v regionu (Hopkin 2009: 180).

Politické strany hrají v procesu decentralizace významnou roli. Lze je vnímat jako aktéra artikulující regionální zájmy a mohou tedy být důvodem, proč centrum k decentralizaci přistoupilo. Politické strany jsou také aktérem, který samotnou proměnu systému provede. Pokud budeme hovořit o vládě Labour

party a jejich krocích vedoucí k decentralizaci Spojeného království. A do třetice můžeme hovořit o politických stranách, které díky decentralizaci vznikly. Strany tedy můžeme vidět jako příčinu, vykonavatele změn nebo jako důsledek decentralizace. Jako důsledek můžeme do jisté míry vnímat například skotské a velšské nacionalistické strany vznikající od 70. let. Tedy od období, kdy centrální vláda začala zvažovat přenesení části pravomocí na lokální vlády. (Hopkin 2009: 182).

Regionalismus celkově odkazuje k procesu, kdy substátní jednotky a instituce získávají větší vliv. Pokud budeme regionalismus chápat jako hnutí, tak v zásadě vyžaduje, aby se na vládě více podílelo obyvatelstvo regionu. S tímto přístupem se pojí názor, že takto mohou být efektivněji řešeny problémy a distribuovány finance, protože rozhodující pravomoc se přesune blíže k samotnému problému a lidé v regionu mohou udělat informovanější rozhodnutí než centrum. Interpretovat decentralizaci tedy můžeme jako proces modernizace státu, kdy zodpovědnost za svá rozhodnutí přijímají regiony. Centrum naopak získá více prostoru k řešení jiných než regionálních záležitostí a soustředí se více na stát celkově.

Regionalizace samotná však může nabývat různých podob. V případech Itálie a Velké Británie se dostáváme k rozdílným případům. Ve Spojeném království můžeme hovořit o regionalizaci bez vytvoření regionálních stupňů. Skotsko, Wales a Severní Irsko tvoří z administrativního pohledu vlastní region. Anglie vlastní regionální stupeň vlády nemá. V případě Itálie můžeme hovořit o regionalizaci politické či institucionální, kdy dochází k přenosu legislativních kompetencí na regionální orgány. Tento postup však není v Itálii rovnoměrný, protože rozdílné pravomoci mají regiony s řádným statutem a regiony se zvláštním statutem (Říchová, Fiala 2002: 13 – 14).

2.2 Víceúrovňové vládnutí a vícevrstvý stranický systém

Multilevel governance je pojem, který se s diskusí o regionálních stranách určitě pojí. Vychází z faktu, že vládnutí je vykonáváno na několika úrovních. Pro svou práci budu využívat termíny státní úroveň a regionální úroveň. Samozřejmě teorie ohledně víceúrovňového vládnutí jde dál a pojednává i o stranách fungujících na federální úrovni nebo doplňuje úroveň Evropskou.

Pokud budeme hovořit o samotných úrovních, tak kromě dvou zastřešujících kategorií, které, jsem uvedl výše, můžeme u regionální úrovně postupovat ještě k nižším stupňům. Můžeme hovořit o krajích, obcích, provinciích a dalších jednotkách. Rozdíly jsou jak ve velikosti, tak v pravomocích. Právě rozdělení pravomocí mezi jednotlivé úrovně určuje podobu interakce mezi jednotlivými stupni vlády a stejně tak míru jejich autonomie (Agranoff 2014: 51)

Vláda v několika úrovních tedy ustavuje institucionální podmínky a ovlivňuje podobu stranického systému. Stranické systémy logicky nemohou existovat v institucionálním prázdnu. Můžeme se tedy dostat k termínu *multi-layered party system*. Ve vícevrstvě stranickém systému, tak můžeme sledovat jak podobu stranického systému celonárodního, který výzkumům tradičně dominoval, tak regionální subsystemy (Strmiska 2005a: 235). Tyto úrovně budou pro účely práce klíčové. Podoba stranických systémů a stejně tak charakter aktérů se bude samozřejmě lišit. Nejdříve tedy určíme relevantní aktéry na státní úrovni a poté relevantní aktéry na regionální úrovni. Důraz budu přirozeně klást na regionální aktéry. Zejména na regionální úrovni bude docházet k mísení stran s celostátní působností a stran čistě regionálních. Můžeme však narazit i na specifika, kdy stranický systém regionu tvoří jen strany regionální. Stranický systém Severního Irska je tvořen stranami regionálními. Naproti tomu systémy Skotska a Walesu zahrnují strany celostátní i regionální. Celostátní strany hrály v obou regionech klíčovou roli. Především labouristé, kteří získávali od 70. do 90.

let jasnou většinu skotských a velšských křesel v parlamentu (Strmiska 2005b: 16 – 17).

Model víceúrovňového vládnutí umožňuje interakci mezi regionální a supranacionální (Evropskou) úrovní. Strany mají šanci kandidovat do EP a stejně tak jsou specifické zájmy regionů v rámci EU reprezentovány Výborem regionů. Právě specifická regionů a jejich rozmanitost je základem pro vznik regionálních stran. V Evropském parlamentu mají regionální strany též své zastoupení. Existuje zde Evropská svobodná aliance, která se pokouší spojit regionální strany. Nicméně některé strany se v EP rozhodly následovat spíše své socioekonomické postoje a zařadit se podle nich. Například křesťanskodemokratická SVP se rozhodla připojit k Evropské lidové straně. (Deschouwer 2003). Postoj k EU bude také součástí analýzy programů vybraných stran.

2.3 Regionální strana, regionalistická strana, etno-regionální strana

Pro účely mé práce bude nutné pojednat o pojmu regionální strany a dalších konotacích, které může nabrat. Podle Maxmiliána Strmisky lze regionální strany definovat „jako formace, jejichž ideová, programová a organizační identita, stejně jako jimi používané zdroje politické legitimace a mobilizace voličů mají regionální charakter“ (Strmiska 2003a: 14). Pro takovou stranu je tedy typické, že svou voličskou základnu mají v určitém regionu a za jeho hranicemi jejich podpora mizí nebo se o ni přirozeně ani neucházejí.

Samotný vznik regionálních stran je vázán na různé faktory a procesy probíhající v daném státě. Jako nejzřejmější důvod ke vzniku se jeví klasická konfliktní linie

centrum periferie, kdy periferní regiony vnímají vládu z centra státu jako formu útlaku a snaží se získat nějakou míru autonomie. Podobné argumenty jsou pro regionální strany poměrně typické. Tradičně jsou regionální strany vnímány tak, že vznikají na základě regionálních konfliktních linií a existují kvůli tomu, že nějaká oblast cítí svou jedinečnost a stávající strany nezastávají její specifické

zájmy. Nicméně autorka Dawn Brancati však tvrdí, že síla těchto konfliktních linií se nutně nemusí odrážet do reality a silné regionální strany mohou vznikat i bez těchto konfliktních linií. Jako příklad uvádí Československo. Významným faktorem pro vznik těchto stran je podle ní především existence regionálních zastupitelských orgánů a možnost ucházet se o přízeň voličů do samosprávného orgánu konkrétního regionu. Argumentem pro vznik takových stran a jejich sílu je tedy míra decentralizace a možnost prosadit se na lokální úrovni. Za vhodných podmínek – volební systém, dostatečná podpora, se regionální strany mohou dostat i do vlády a úrovní státu. Jako příklad můžeme hovořit o CSU, která působí výhradně v Bavorsku a přesto je součástí vlády na federální úrovni. Ve vybraných příkladech pro tuto práci lze rozhodně hovořit o Lize Severu, která se stala koaličním partnerem Forza Italia (FI) a podílela se na vládách Silvia Berlusconiho (Brancati 2008: 137 – 140). Na tomto příkladu je dobře vidět, že klíčovou roli může hrát právě vnitřní podoba státu a existence institucí umožňujících daným stranám provádět svou politiku.

Další pojem, se kterým se setkáme, je regionalistická strana. Ta podle Strmisky, na rozdíl od regionální strany, nevyjadřuje ani tak oblast působnosti, ale spíše již vyjadřuje její postoje. Za regionalistické strany jsou považovány strany usilující o autonomii či naopak integraci. Za regionalistickou stranu může být tedy označena i strana celostátní, protože mohou také zastávat výše zmíněné postoje. Bylo by tedy nesprávné tyto pojmy zaměňovat nebo je pokládat za stejné.

Dále se můžeme setkat s pojmem etno-regionální strana. Jak již název napovídá, tak kvůli etnické podmínce se dá tato strana zařadit jako podmnožina stran regionálních. Jedná se o stranický subjekt, který svou identitu neodvozuje jen od regionu, kde působí, ale zároveň nebo spíše zejména od etnika, které reprezentuje. U mnou vybraných příkladů budeme tento typ těžko hledat, ale v Itálii jako celku bychom se s tímto typem mohli setkat například v Jižním Tyrolsku.

Diskuse nad definicí samozřejmě zahrnuje další autory a nepanuje žádná převládající definice regionální případně etno-regionální strany. Abych nastínil diskusi o těchto pojmech, doplním několik dalších autorů. Například Ferdinand Müller-Rommel charakterizuje etno-regionální stranu jako aktéra, který reprezentuje snahy periferních minorit, které se pokoušejí změnit stávající řád a někdy i fungující demokratický řád národního státu tím, že požadují uznání jejich kulturní identity (Müller-Rommel 2003: 19). Autor tedy uznává význam teritoriální i etnicko-identitní složky definice. To nemusí být pravidlem, protože jiní autoři mohou přikládat důraz hlavně teritorialitě a tím determinované identitě. Například autor Derek Urwin se nesoustředí na etnicitu, ale hovoří o teritoriální identitě jako o prvku spojujícím regionální strany. Do kontrastu můžeme postavit ještě například charakteristiku Donalda Horowitze, který se naopak soustředí hlavně na etnicitu a hovoří o etnické straně. Tu označuje za aktéra, který se pohybuje na pomezí klasických politických stran a zájmových skupin. Svou podporu taková strana získává od specifické etnické skupiny a jejím cílem je přirozeně prosazovat zájmy této skupiny (Strmiska 2002). Jako poslední uvedu definici, se kterou pracuje autor Lieven De Winter. Etno-regionální stranou označuje subjekt, který zdůrazňuje fundamentální sociální odlišnosti části populace a na jejich základě vyžaduje speciální přístup k potřebám a požadavkům této odlišné skupiny (Falkenhagen 2013: 399).

Obecně o definicích tedy můžeme říci, že se jedná o kombinace dvou základních prvků, které se v nich vyskytují v různé míře a autoři jim přisuzují různou váhu. Hovořím o příslušnosti k nějaké komunitě, která může být determinována etnicky, jazykově či historicky a druhým prvkem je teritorialita a identita založená na sounáležitosti s regionem. Tyto prvky budou určující pro označení strany za regionální v mé práci.

Za regionální stranu bude považována taková strana, která je vázána na nějaký region nebo strana, která má regionálně ohraničenou voličskou základnu, protože ji volí lidé jen z jednoho regionu (Dandoy 2010: 196 – 206). Právě regionálně ohraničená základna umožňuje pracovat i se stranami

přesahující region jako správní jednotku. Například jako regionální z tohoto hlediska bychom mohli chápat i SPD v Německu. Jejich voličská základna zahrnuje vlastně jen spolkové republiky na území bývalého NDR. Stejně tak je LN omezena jen na severní regiony Itálie.

Když se přesuneme od politických stran k jejich elektorátu, tak kromě programu existují další faktory ovlivňující volební úspěšnost. Například autor Sidney Tarrow pracuje s myšlenkou, že pro úspěch společenského hnutí nebo politické strany je důležitá schopnost mobilizovat politické zdroje. Od této schopnosti se později odvíjí případný volební úspěch. Tarrow politické zdroje rozděluje na interní a externí (Tarrow 1994: 16). Müller Rommel tyto předpoklady aplikuje na regionální strany.

Mezi interní zdroje se řadí

- 1) Síla stranické organizace – otevřená a flexibilní organizace v kombinaci s možností uspět ve volbách by měla voličské případně členské mobilizaci napomoci
- 2) Politický lídr – pokud strana disponuje schopným lídrem, se kterým se voliči dokáží ztotožnit a přijmou ho za tvář strany a regionu, umožní to straně přiblížit se voličům a získat si je. Předpokládám, že například v Itálii je osoba lídra strany důležitým faktorem
- 3) Vnitřní jednota – je dokázáno, že frakce uvnitř stran oslabují organizační strukturu a snižují šanci na dobrý výsledek

Autor dále hovoří o třech externích zdrojích mobilizace

- 1) Decentralizované struktury
- 2) Stranický systém – pokud je systém polarizovaný nebo vysoká volatilita můžou regionální straně pomoci, aby se stala relevantní volbou
- 3) Vlivní spojenci – pro podobné strany je velmi příhodné spolupracovat s regionálními hnutími a vzájemně se podporovat (Müller Rommel 2003: 24 – 25).

První dva externí zdroje představují institucionální prostředí, kterému se ve své práci budu samozřejmě věnovat. Interní zdroje a to zejména silný lídr se stává důležitým prvkem hlavně v současnosti. Propracovaný program není hlavní cestou jak získávat voliče, ale přijít s několika zapamatovatelnými hesly a hlavně osobností, se kterou si volič stranu spojí. To můžeme sledovat i u některých regionálních stran. Stejně tak součástí strany jsou i spolky pro mladistvé nebo spolky žen, které pomáhají rekrutovat členy případně rozšiřovat voličskou základnu.

Z hlediska určení kritérií k hodnocení stran bude užito typologie regionálních stran a charakteristik těchto stran z díla Regise Dandoye. Autor ve své typologii odkazuje na Maxmiliána Strmisku, jehož vymezení pojmů je uvedeno výše. Otázka identity je u regionálních stran důležitá. Můžeme vidět, že se pojí například se specifickým etnikem daného regionu nebo se může jednat hlavně o lokální nebo ekonomické zájmy. Na jedné straně je zřejmé, že role identity má význam pro Jihotyrolskou stranu, ale Benátská liga určitě nečerpá svou podporu z nějaké Benátské identity založené na etnickém základu. Jejich identita je podle mého předpokladu založena spíše teritoriálně a historicky. Svou roli hraje jednoznačně i rozměr ideologický, který obvykle u regionálních stran bývá spíše doplňkovým prvkem. Kupříkladu LN pravidelně kandiduje a spolupracuje se středopravou koalicí stran.

Při samotném hodnocení v závěru půjde o to jaké má daná strana požadavky. Dandoy svou typologii rozděluje na tři skupiny, které se dále větví, nicméně základní rozdělení vychází z radikálnosti požadavků. Postupuje od protekcionistických stran, které mají v zájmu podíl na moci a snahu chránit nějaké lokální zájmy, přes strany požadující autonomii až po secesionistické strany. Víceméně se tak jedná o strany se slabými, středními anebo radikálními požadavky.

2.4 Typologie R. Dandoye

Tato typologie se zabývá etno-regionálními stranami, ale věřím, že ji budu moci využít na všechny mnou vybrané příklady. Přestože neexistuje shoda na definici regionálních stran, tak neexistuje všeobecně přijímaná typologie. Předcházející typologie se soustředily především na otázku ideologie. Jak jsem již nadnesl výše, tak kritériem, podle něhož jsou strany hodnoceny v této typologii, je radikálnost jejich požadavků ke státní struktuře (Dandoy 2010: 196). Nejdříve je nutné se rozhodnout, na které aspekty programů se soustředit. Pokud budeme tedy zkoumat programy regionálních stran, tak autor Gomez Reino přišel s přístupem, kdy rozdělil jejich programy na 4 dimenze. První dimenze je logicky dimenze zaměřená na místní samosprávu (*self-government*), tedy opět vztah centra a regionu. Druhá dimenze je socioekonomická. Program regionálních stran kompletně nenaplnuje čistě otázka postavení regionu, ale v nějaké formě se na jejich programu také projevuje pravolevé dělení, i pokud jde jen o doplňkovou roli. Jako třetí identifikuje dimenzi evropské integrace. Autor hovoří ještě o čtvrté dimenzi, která však nebývá naplňována. Jedná se o dimenzi postmateriální. Její nenaplňování je však celkem logické. Postmateriální hodnoty nastupují v momentě, kdy jsou materiální hodnoty naplněny. V případě regionálních stran bude tedy primárně rozhodně první dimenze a v momentě, kdy bude tato dimenze naplněna, mohou se začít soustředit na poslední jmenovanou (Dandoy, Sandri 2007). Toto rozdělení nám poskytuje rámec pro analýzu programu regionálních stran a určuje, na které aspekty se primárně soustředit při určování jejich typu.

Samotná Dandoyova typologie rozděluje tedy etno-regionální strany do tří základních skupin, které se později ještě dále dělí. Základní skupiny jsou protekcionistické, decentralistické a secesionistické. Toto dělení představuje posloupnost slabých, středních a silných až radikálních požadavků.

2.4.1 Kategorie protekcionistických stran

Jak již název napovídá, jejich cílem je ochrana. Tato skupina stran se snaží bránit zájmy menšiny, která je koncentrována v určitém regionu a má nějaká kulturní a jazyková specifika. Cílem této strany je tedy zajistit této skupině práva na jejich kulturu a jazyk. Protekcionistické strany se nijak nepokoušejí měnit systém, ve kterém fungují a nesnaží se jít proti státu.

Prvním podtypem jsou strany, které bychom mohli označit jako konzervativní. Cíle konzervativních stran jsou hlavně uznání menšiny, kterou reprezentují a snaha o přežití a přetrvání této menšiny. Zabývají se také otázkou jazyka a snaží se například o jeho uznání jako oficiální jazyk regionu.

Druhou podkategorií jsou strany participační. Strany spadající do této kategorie jsou aktivnější. Nejde jim čistě jen o obranu a přetrvání, ale snaží se změnit politickou situaci. Příkladem může být snaha prosadit kvóty pro menšiny v zastupitelských orgánech nebo změna volebního systému na proporční, který je pro menší strany výhodnější (Dandoy 2010: 207).

2.4.2 Kategorie decentralistických stran

Decentralistické strany představují druhou skupinu. Tato skupina se dále dělí na 3 podkategorie. Strany, spadající mezi decentralistické, se už nesnaží jen o ochranu kulturní identity, ale skutečně se snaží o změny ve vztahu mezi centrem a regionem. Fungování samosprávy, fiskální autonomie, vliv na ekonomiku a daně v regionu patří mezi agendu těchto stran. Do této kategorie spadají strany označené jako autonomistické, federalistické a konfederalistické.

Pro autonomistické strany je typické, že jejich zájem se soustředí čistě na jejich region. Cílem jak již název napovídá, jsou snahy o autonomii. Jde tedy o institucionální decentralizaci a tvorbu vlastních autonomních orgánů v regionu. Tradičně můžeme tyto strany najít v historických regionech nebo regionech se specifickou identitou. Primárním cílem není snaha o nezávislost, ale maximální možná míra autonomie v rámci státu.

Federalistické strany už podle názvu chtějí zavést federalismus. Snaží se o rozdělení moci mezi stát a regiony. Na rozdíl od stran autonomistických se

zde jedná o plošnou změnu, která se týká všech regionů, které by se mohly podílet na moci. Samozřejmě i zde je prostor pro prosazování specifických zájmů regionu, protože federalismus může být i asymetrický s rozdíly mezi regiony. U stran federalistických je také možné nalézt požadavky na nezávislost v nějakém delším časovém horizontu.

Konfederalistické strany do velké míry připomínají předcházející typ. Rozdíl najdeme ve skutečnosti, že tyto strany vyžadují, aby region disponoval vlastní suverenitou a mohl rozhodnout, jaké pravomoci bude mít stát. Cílem je samozřejmě proměna státu na konfederaci (Dandoy 2010: 209).

2.4.3 Kategorie secesionistických stran

Poslední kategorií jsou secesionistické strany. Tato skupina představuje strany se silnými a radikálními požadavky. Cílem stran v této kategorii již není jen ochrana nějaké menšiny či snahy o změnu nastavení pravomocí v rámci státu. Tyto strany se snaží vytvořit vlastní stát. Obecně platí, že jsou velmi těsně vázány na určitý region a snaží se změnit stav, kdy stát z jejich pohledu vlastní.

Vytvoření vlastního státu však zahrnuje i otázku mezinárodního pořádku. Za předpokladu, že by nový stát vznikl, tak ho musí uznat mezinárodní společenství, musí dojít k podpisům různých smluv a redefinici hranic. Strany v této kategorii se dělí na independentist parties – strany za nezávislost, nezávislostní strany, dále iredentistické strany a rattachist parties – rattachistické strany. Rozdíly mezi těmito typy spočívají v jejich hlavním cíli. Ten také determinuje, jaká by nastala situace pro hostitelský stát a okolní státy. V případě nezávislostních stran jde čistě o nezávislost. Aby se daný region osamostatnil a vznikl nový nezávislý stát. Může jít například o požadavky jazykových minorit. Situace se změní, pokud tato jazyková menšina žije na území více než jednoho státu. Tím se dostaneme k agendě iredentistických stran. Tyto strany požadují nejen odtržení a vlastní nezávislost na jednom státě, ale zároveň vyžadují i připojení části území dalšího státu. Příkladem může být například region Baskicka, který by musel vzniknout z regionu Španělska a části Francie (De Winter 2003: 207). Jedná se tedy většinou o hraniční region, jehož obyvatelé

sdílí společné kulturní, jazykové a historické vazby s obyvateli za hranicemi vedlejšího státu. I v této otázce hraje roli evropská integrace. V momentě kdy hranice integrovaných států ztrácejí na významu, vzniká prostor pro užší spolupráci mezi hraničními regiony sdílejícími společné rysy.

Posledním typem jsou strany rattachistické. Jejich cílem je odtržení od hostitelského státu, ale zároveň připojení k jinému státu. V jejich případě tedy nejde o nezávislost a budování nového státu, ale čistě změnu hostitelského státu. V případě mé práce by sem mohlo spadat Jižní Tyrolsko.

2.5 Typologie M. Strmisky

Regionální strany můžeme také hodnotit z hlediska jejich vzniku. To nám může pomoci při vysvětlování jejich vlastností, postavení a role ve stranickém systému. Z tohoto hlediska formuluje Strmiska několik základních modelů regionálních stran.

- A) Regionální strana vznikající jako „čistá“ autentická strana, zaměřená na autonomii případně obranu regionu
- B) Regionální strana, která vzniká z neúspěšné celostátní strany. Strana původně měla ambici prosadit se v celém státě, ale její voličská základna nepřesáhla hranice určitého regionu
- C) Regionální strana vzniklá jako produkt fragmentace celostátní strany. Tato kategorie může nabývat různých podob. C1) Kromě nové regionální strany přetrvávala i mateřská strana jiné regionální pobočky. C2) V důsledku fragmentace mateřská strana zaniká. C3) Došlo k osamostatnění všech regionálních poboček a stále přetrvávala i mateřská strana.
- D) Strana vzniklá fragmentací multiregionální strany. Ta naproti straně celostátní působí jen v určitém počtu regionů a nikoliv celém státě. Jako v případě C jsou rozlišeny 3 podkategorie, ty se shodují s podtypy C.
- E) Regionální strana vzniklá transformací lokálního či subregionálního subjektu nebo více subjektů.
- F) Regionální či quasi-regionální strana vzniklá na základě vnějších teritoriálně-politických příčin. Autor hovoří o změně státních hranic, anexi

území nebo sloučení teritorií v nový státní útvar. Strana původně fungovala jako celostátní, ale změnou hranic se část octla v novém regionu. V případě vzniku nového státu sloučením území, se celostátní strana stala stranou multiregionální.

Toto rozlišení v typech regionálních stran by mělo pomoci interpretovat různorodost a odlišné role, které regionální strany sehrávají. Právě na základně okolností jejich vzniku můžeme posuzovat jejich schopnost kooperace s jinými stranami a určit, jak se programově a ideově profilují (Strmiska 2003: 13 – 14).

Strmiska také zpracoval typologii stranických systémů. Hovoří o čtyřech základních typech a dvou doplňkových typech. Autor rovnou doplňuje, že tato typologie není v žádném rozporu s klasickou Sartoriho typologií a můžeme její modely snadno zařadit do kategorií v této typologii. Například bipartismus zapadá do kategorie A nebo systém predominantní strany do kategorie B.

- A) Jedná se o stranický systém s jednobarevnými vládami a celkem pravidelnou alternací vládní strany
- B) Stranický systém s jednobarevnými vládami bez alternace vládní strany
- C) Stranický systém, ve kterém vznikají koaliční vlády. Víceméně pravidelně se střídá složení vládních koalic – dochází k alternaci vládních stran
- D) Stranický systém, ve kterém vznikají koaliční vlády, ale nedochází k úplné alternaci vládních stran. Dochází maximálně k částečné obměně. Nemění se jádro koalic
- E) Systém, ve kterém se střídají jak koaliční, tak jednobarevné vlády a dochází k úplné alternaci vládních stran či koalic
- F) Viz. E ale nedochází k úplné alternaci (Strmiska 2005b: 35).

V závěru kapitol obou případových studií se pokusím na základě této typologie zařadit regionální stranické systémy představené v mé práci. Předem můžeme říci, že se budou určitě lišit. Ve stranickém systému Severního Irsku existuje několik relevantních stran a naproti tomu SVP představuje

v jihotyrolském stranickém systému jasného hegemonu, který dlouhodobě vládne sám.

2.6 Dimenze evropské integrace a postoje regionálních stran k EU

Transhraniční spolupráce a komunikace se projevují mimo jiné i tak, že klasický národní stát může být oslabován. Jedná se o průvodní jev globalizace, popřípadě prohlubující se spolupráce a integrace v rámci EU. Tento trend přirozeně vyvolává reakce uvnitř členských států EU. Například rostoucí význam regionů a s ním spojených regionálních identit. Doba, kdy ustupuje silný a centralizovaný stát je příležitostí pro vznik regionálních uskupení, ať už hovoříme o Španělsku, Velké Británii nebo Itálii. Minoritní identity se dožadují vyšších pravomocí nebo autonomního postavení pro svůj region. Globalizace a zároveň posilování regionů představují dvě strany stejné mince. V souvislosti s těmito jevy se také objevuje termín glokalizace (Swenden 2006: 2).

Princip subsidiarity v EU vytváří prostor, ve kterém se mohou i nižší úrovně správy podílet na moci. Lokální orgány se do procesu zapojují především implementací politik. Důležitou institucí v tomto vztahu mezi regiony a EU je rozhodně Výbor Regionů. Ten funguje jako poradní orgán, se kterým v případě přípravy politik zaměřených na regiony musí radit rozhodující instituce EU.

Autor Seth Jolly ve svých studiích zpracovává téma vztahu EU a regionalistických stran. Pokud doplníme do vztahu ještě stát, tak získáme zajímavý obrázek. EU může být vnímána jako entita, která ohrožuje suverenitu státu shora, a zároveň tu máme regionalistické strany, které ohrožují suverenitu zdola. EU můžou regionalistické strany tedy chápat jako svého spojence proti státu, na němž se snaží získat nějakou formu autonomie nebo nezávislost. Evropská integrace navíc dopomohla k tomu, aby i malé státy měly šanci nějak prosadit své zájmy.

Autor uvádí, že možnost vzniku nového malého státu, který by měl šanci fungovat v rámci EU, může pomoci regionalistickým stranám získat více voličů. V čem přesně tedy evropská integrace změnila situaci? Tradičně byl velký stát výhodou, protože znamenal větší trh. Vznik jednotného evropského trhu a rušení obchodních bariér však tuto situaci vyvážilo. Od EU jdou do regionů také benefity ve formě strukturálních a regionálních fondů, redistribuce v rámci EU tedy může periferiím pomoci. Navíc existencí NATO prakticky mizí i zásadní bezpečnostní problém pro malé státy jako je útok většího a silnějšího státu.

Jako příklad pozitivního vztahu k EU je uváděna SNP. Proevropskou politiku v 80. letech chápala strana jako prostředek, jak se nedostat do ekonomické izolace v případě nezávislosti Skotska (Jolly 2010: 1 – 5). K tomuto problému se v současnosti dostáváme velmi blízko. Velkou Británii čeká referendum o setrvání v EU a v případě, že by k takzvanému Brexitu došlo, tak by to mohlo zcela změnit situaci uvnitř Spojeného království. Skotové jsou členství v EU nakloněni a odchod z EU by mohl vyvolat nové referendum o nezávislosti. V momentě, kdy by Velká Británie nebyla členem EU, mohlo by toto referendum dopadnout osamostatněním Skotska a jejich snahou o vstup do EU.

Problémy by Brexit způsobil také Severnímu Irsku. Předseda Sinn Fein například prohlásil, že Brexit by byl zásadní změnou, která by měla logicky vést k opětovnému spojení Severního Irska a Irska. Většina severoirských stran trvá na setrvání v EU (Kroet 2016). Irský premiér Enda Kenny varuje před problémy, které by Brexitem vznikly a jako příklad uvádí návrat hraničních kontrol a následné poškození ekonomiky. Sám říká, že by Spojené království vystoupit nemělo (Livingstone: 2016). Jak vidíme, tak otázka setrvání v EU a vztah regionů, potažmo regionálních stran k EU je minimálně ve Velké Británii v současnosti důležitým tématem. Proto je vztah regionálních stran k evropské integraci součástí mé práce.

3 Příklad Velké Británie

První případovou studií mé diplomové práce je Spojené království Velké Británie a Severního Irska. V úvodu kapitoly bych se rád krátce věnoval historickému kontextu a vývoji regionalismu. Součástí kapitoly je i vznik a vývoj stávajících institucí na regionální úrovni. Schémata administrativního členění se nacházejí v příloze².

Následovat budou kapitoly o stranických systémech a volbách na státní a regionální úrovni. Cílem bude představit relevantní aktéry v jednotlivých arénách a zhodnotit jejich volební výsledky. V poslední části se zaměřím na konkrétní regionální strany a jejich postoje ke státnímu uspořádání, důraz na socioekonomickou dimenzi v programu a jejich postoj k EU.

3.1 Regionalismus ve Velké Británii – Historie a vývoj institucí

Utváření Velké Británie do podoby jakou má dnes³, bylo provázeno konflikty a povstáními. Základem byl stát Anglie, který expandoval a silou připojil Wales a Irsko. Skotsku se dařilo odolávat, ale v roce 1707 byli též připojeni. Rozdíl byl v tom, že proběhla jednání a Skotsko mělo možnost vyjednat nějaké podmínky, za jakých bude připojeno. Z království Anglie se stává království Velké Británie. Dochází k rozpuštění Skotského parlamentu a vlády se ujímá parlament ve Westminsteru. Ten reprezentuje dominanci Anglie nad královstvím. Právě tato dominance vede některé vědce k myšlence, že Velká Británie nikdy nebyla unitárním státem v pravém slova smyslu. Dominantní postavení Anglie nejen z hlediska moci, ale i populace a bohatství ukazuje jistou asymetrii. Hovoříme o státě tvořeném čtyřmi národy, kterým dominuje anglický (Gamble 2006: 21).

Proti tezi, že Velká Británie nikdy nebyla klasickým unitárním státem, stojí naopak názor, že Velká Británie byla tradičně vnímána jako jeden z nejcentralizovanějších států v Evropě. (Jeffery; Wincott: 2006).

² Viz. Příloha č. 1

³ Viz. Příloha č. 2

V současnosti o ní však můžeme hovořit jako o regionalizovaném státu. Případně se setkáme s pojmem union state, ve kterém došlo k teritoriální diferenciaci, nicméně v základu přetrvávají ústavní pořádky z dřívějšího a stát nelze označit za federaci (Keating 2009: 13). Regionalizace se však dotkla jen malé části obyvatel Spojeného království. Hovoří se o cca 15% obyvatelstva, které žije ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku. Stejně tak představují tyto regiony jen malou část HDP země. Většina obyvatel žije v Anglii, které se decentralizace přímo nedotkla. Respektive nevznikl žádný lokální orgán typu Skotského parlamentu a vládu stejně jako nad celou zemí vykonává parlament ve Westminsteru (Swenden 2006: 14). V dohledné době se na tomto faktu nejspíš nic nezmění, protože s poptávkou po vlastních reprezentativních orgánech se v Anglii příliš nesetkáme.

Situace jednotlivých regionů nebyla v průběhu historie stejná. Začneme případem Skotska. Skotsko si od svého spojení s Anglií v roce 1707 udržovalo povědomí o svém národu založené na kultuře, jazyku, geografii ale i sportovních institucích. Velmi významným prvkem ve vztahu Anglie a Skotska byly také instituce, které umožňovaly Skotsku nějakým způsobem uchovat vlastní státnost. Příkladem může být The Scottish Office. Skotové tedy disponovali pravomocemi v oblastech školství, místní správy, zdravotnictví, dopravy nebo v oblasti právního řádu. Zlomovým datem byl samozřejmě rok 1998, kdy vznikl Skotský parlament. Základy pro fungování a pravomoci parlamentu byly ustaveny právě již zmiňovaným Scottish Office (Bradbury 2008: 26).

V případě Irska došlo k připojení silou. Irsko bylo dobyto koncem 16. století. Od té doby panoval silný antagonismus k nadvládě protestantské země nad velkým počtem katolíků v Irsku. Tento rozpor ještě umocňoval fakt, že odvěký soupeř Velké Británie Francie mohl v katolickém Irsku najít oporu. Případná invaze na ostrovy, by tedy vedla přes Irsko, které Londýn neměl pod kontrolou. (McCaffrey 1995: 14). Tato situace byla vyřešena úplnou inkorporací v roce 1800 a přímou vládou z Westminsteru. Ve všech případech expanze Wales, Skotsko

a Irsko nejdříve proběhla nějaká doba nepřímé nadvlády a později došlo k přímé inkorporaci. Nicméně je nutno mít na paměti, že inkorporace neznamenal asimilaci a homogenizaci připojených území. Skotsku zůstaly některé tradiční instituce včetně vlastní církve. Naproti tomu Wales byl asimilován více z pohledu sociálního nebo ekonomického, ale zachoval si odlišnosti kulturní a například velština přetrvala prakticky beze změn (Schrijver 2006: 262). Nutno brát však v potaz, že zejména ve Skotsku a Irsku přetrvaly celkem silné nacionální nálady. V případě Walesu se jednalo především o ochranu jazyka a kultury.

Cestu ke změnám uvnitř Spojeného království zahájila LP, která měla dominantní postavení v regionech keltské periferie, zatímco podpora konzervativců zde mizí. Snahy o decentralizaci byly agendou LP v 70. letech. V té době však existovala i uvnitř strany samotné poměrně silná opozice, která argumentovala tím, že politická decentralizace povede k oslabení suverenity parlamentu. Negativní postoj k decentralizaci zastávala také veřejnost. Referendum o návrhu reformy ve Walesu dopadlo pro LP katastrofálně. Cca 80% voličů se vyjádřilo proti reformě.

Jak jsem již uvedl, tak pro fungování regionálních stran je klíčová existence instituce, ve které mohou realizovat svou politiku. Pro strany ve Skotsku a Walesu je tedy významný rok 1997, kdy vláda new Labour představuje návrh zákona o zřízení Skotského parlamentu a Velšského shromáždění (Keating 1998).

3.2 Regionální instituce

Pro Skotsko a regionální strany vznikající na jeho území byl naprosto určujícím prvkem skotský nacionalismus. Snahy, prosadit nějakou formu lokální vlády můžeme vysledovat už od konce 19. století. V období po první světové válce tyto iniciativy mizí. Změnu přináší až založení Skotské národní strany (SNP) mezi lety 1928 a 1934. Právě existence takové strany ukazovala frustraci Skotů z vlády anglických stran. Vlna nacionalismu přišla znovu až v 60. letech ve formě rostoucí podpory pro SNS. Zároveň v letech 70. vzniká iniciativa po regionální

vládě uvnitř Labour Party, ale ta je nakonec potlačena opozicí uvnitř strany. Lídrem opozice uvnitř LP byl pozdější předseda strany Neil Kinnock (Keating 1996: 170). Proběhlo konzultativní referendum, které ve Skotsku získalo 51,6% hlasů ve prospěch reformy. Nicméně z celkového elektorátu se účastnilo méně než 40%, takže nebylo bráno příliš vážně. Ve Walesu dopadlo, jak již padlo výše referendum ještě hůře. Jako důvody neúspěchu je označována neoblíbenost tehdejší labouristické vlády a stejně tak poměrně úspěšná antikampaň. V té se hovořilo o nákladné nové úrovni vlády, která by přidala byrokracii, zatížila ještě více rozpočet a navíc by byla nejspíš ovládnuta nacionalisty ať už skotskými nebo velšskými (Schrijver 2006: 266 – 267).

Skotský stranický systém je stejně jako v případě Walesu poměrně nový. Vzniká po prvních volbách v roce 1999. Parlament byl ustaven v roce 1998 na základě Scotland Act. Můžeme ho rozdělit na dva určité tábory. Strany, které jsou pro nezávislost a strany unionistické. Strany pro nezávislost jsou SNS, Zelení a skotští Socialisté. Unionistické strany jsou LP, Konzervativci (CP) a Liberální demokraté (LDP). Dalším velkým tématem, které strany rozděluje, je postoj k EU. Proevropský postoj zastávají SNP, LP a LDP. Konzervativci jsou spíše euroskeptičtí, ale jejich postoj je mírnější, než postoje anglických konzervativců. Regionální nebo lokální volby bývají označovány jako volby 2. řádu. V takových volbách se předpokládá, že volební účast bude menší než ve volbách prvního řádu. Stejně tak je možné předpokládat, že se bude dařit spíše menším stranám. Tento fakt sleduje Keating i ve Skotsku. Výzkumníci veřejného mínění se nyní ptají voličů odděleně, jak by volili do Westminsteru a jak do Holyroodu. V odpovědích se prakticky vždy najdou rozdíly s tím, že SNP a jiným menším stranám by voliči dali více hlasů v regionální volbě (Keating 2010: 53). Větší úspěšnost menších stran v regionální volbě je pochopitelná. Na regionální úrovni je pravděpodobné, že strana dostane šanci realizovat svůj program. Na státní musí soutěžit se subjekty, které mají mnohem větší voličskou základnu. Volby 2015 však dokázaly, že SNP má potenciál prosadit se i ve volbách 1. řádu.

Zároveň je nutné poznamenat, že svým historickým úspěchem se SNP přiblížila také svým limitům. Zisk prakticky všech mandátů ve Skotsku je pro SNP maximem.

Stranický systém Walesu stejně jako v případě Skotska vznikl v roce 1999. NAW⁴ vzniklo na základě dokumentu *Government of Wales Act 1998*. Velšské národní shromáždění nemělo při svém vzniku stejné pravomoci jako parlament Skotska. Proto se hovoří o asymetrické decentralizaci. V případě Walesu hovoříme o přesunu *secondary legislation*. Shromáždění mělo zákonem dané oblasti, ke kterým se může vyjádřit, ale legislativa byla tvořena ve Westminsteru. To se mění v roce 2006, kdy vchází v platnost *Government of Wales Act 2006 (GOWA 2006)*. Díky tomuto dokumentu dochází k přesunu legislativních pravomocí – *primary legislation*. NAW tak může iniciovat vlastní zákony ve vymezených oblastech. Do těchto oblastí spadá například zemědělství a rybolov, místní samospráva, turismus, kultura, vzdělání nebo zdravotnictví. Významnou kategorií je také velšský jazyk. Svrchované pravomoci má však stále Westminster (Law Wales: 2016).⁵ Další rozšíření pravomocí přišlo s dokumentem *Wales Act 2014*. Vlastní legislativu může nyní Wales tvořit i v oblasti daní. Došlo k prodloužení funkčního období shromáždění na 5 let ze 4 a pro vládu se začal používat jednoduše pojem *Government of Wales* místo *Welsh Assembly Government* (Law Wales: 2016)⁶.

V případě Irska byl významným datem rok 1920, kdy vznikl dokument *Government of Ireland Act*. Tento dokument zřizoval dva nové orgány, které měly být vlastními parlamenty pro severní a jižní části ostrova. Severní část byla tvořena šesti Ulsterskými hrabstvími. Home rule měla oběma částem umožnit určitou míru samosprávy. Samozřejmě jako v případě Walesu byly na počátku pravomoci velmi omezené a těžiště rozhodování stále leželo v centru. Sever kde

⁴ National Assembly for Wales

⁵ Dostupné na <http://law.gov.wales/constitution-government/devolution/leg-dev-2007-present/?lang=en#/constitution-government/devolution/leg-dev-2007-present/?tab=overview&lang=en>

⁶ Dostupné na <http://law.gov.wales/constitution-government/devolution/wales-act-2014/?lang=en#/constitution-government/devolution/wales-act-2014/?tab=overview&lang=en>

převažovali protestanté, tuto možnost přijal, i když si přáli spíše zůstat pod správou Londýna. Dobře věděli, že jsou ekonomicky závislí na impériu. Každopádně vzniká dvoukomorový parlament v Belfastu a funguje do 70. let, než je rozpuštěn. Později je správa vykonávána opět z Londýna. Paradoxně většinově katolický jih, který požadavky na samosprávu formuloval, nakonec tuto dohodu odmítá. Jih vyhlašuje Irský svobodný stát. V Severním Irsku nastává období velkých problémů. Po rozpuštění parlamentu jsou zakládány a rozpouštěny nové instituce, které by měly na území vládnout. Shromáždění v roce 1974, Ústavní konvent 1975, další Severoirské shromáždění v roce 1982 nebo následující Severoirské forum (Hennessey 1997: 9 – 10). Významným mezníkem byl dokument podepsaný 10. dubna 1998 The Belfast Agreement. Setkáváme se také s názvem Good Friday Agreement. Tento dokument zřizuje několik institucí a měl být základem stability. Došlo k obnovení demokraticky voleného Severoirského shromáždění (Northern Ireland Assembly)⁷ – označovaného také jako Stormont, Ministerské rady mezi severem a jihem a Britsko-irské rady (Government UK 2016)⁸. Rokem 1998 tedy bude začínat sledované období v případě Severního Irska.

3.3 Regionální strany na státní úrovni – Volby 2001 – 2015

Věřím, že popis notoricky známého stranického systému Velké Británie není pro potřeby práce nutné znovu představovat. Zaměříme se tedy rovnou na volby do Westminsteru a zhodnotíme relevanci a výsledky regionálních stran. Je celkem logické předpokládat, že periferie nebudou dosahovat příliš silného zastoupení v centru.

Ve sledovaném období proběhly volby do Parlamentu Spojeného království v letech 2001, 2005, 2010 a 2015. House of Commons tvoří 659 poslanců. Aby vláda disponovala většinou, musí tedy mít alespoň 330 mandátů. V roce 2001 získala LP 412 mandátů. Regionální strany tedy neměly žádnou relevanci.

⁷ Občas se setkáme s přízviskem new, aby bylo shromáždění odlišeno od předcházejících

⁸ The Belfast Agreement Dostupné na <https://www.gov.uk/government/publications/the-belfast-agreement>, 30. 3. 2016

Jak jsme již poznamenali, tak periferní regiony Spojeného království představují jen malý segment populace. Pokud se podíváme na výsledky regionálních stran, tak UUP získala 6 mandátů, SNP 5, DUP 5, PC 4 a SF také 4 s tím, že její zástupci ve Westminsteru odmítají zasedat (UK Political Info 2016). V roce 2005 LP znovu získala většinu se 356 mandáty. Zisky regionálních stran se stejně jako v předešlém období pohybovaly mezi 3 – 9 mandáty. Změna v relevanci na státní úrovni tedy nenastala. V roce 2010 zvítězila CP, ale se ziskem 36,1% získala jen 306 mandátů a byla nucena sestavit koalici s Liberálními demokraty, kteří ve zmiňovaných volbách obsazovali vždy třetí místo. V roce 2010 získali Liberálové 23% a 57 mandátů. Tento výsledek byl pro stranu a předsedu Nicka Clegga velkým úspěchem. Zisky regionálních stran se stále pohybovaly mezi 3 – 8 mandáty. Tyto volby slouží jako kontrast k razantní změně, která nastala v roce 2015. Ve volbách vítězí Konzervativci, ale se ziskem 331 mandátů se blíží nejmenší možné většině. Při ještě menším zisku by najednou koaliční potenciál měly i regionální strany, případně by se mohla CP pokusit vládnout s menšinovou vládou. Nejpravděpodobnější scénář by však byla znovu koalice s Liberály. Ti ovšem ztratili 49 mandátů a získali jen 8. Naproti tomu SNP se podařil historický úspěch a získala 56 mandátů. O 50 více než v předešlých volbách. Na první pohled by se mohlo zdát, že voliče odebrali Liberálům. Není tomu tak. SNP se podařilo naprosto ovládnout volby ve Skotsku a tím sebrat hlasy LP. SNP získala ve Skotsku 56 z 59 mandátů se ziskem 1,5 milionu hlasů. Což je trojnásobek ve srovnání s rokem 2010. LP naopak ztratila 40 mandátů a získala jen jeden. Prohrál i předseda LP ve Skotsku Jim Murphy nebo bývalý předseda LP Gordon Brown. Liberálové ve Skotsku ztratili 10 mandátů (Hawkins, Keen, Nakatudde 2015: 14). Tento výsledek je v prostředí Velké Británie výjimečný, aby se třetí nejsilnější stranou stala strana regionální. Jaké byly důvody pro tento výsledek? Zajímavostí kampaně bylo, že předsedkyně SNP Nicola Sturgeon nevolala po nezávislosti Skotska, ale snažila se, aby její strana vystupovala jako jednotný hlas Skotska.

3.4 Regionální strany na substátní úrovni

V této kapitole se zaměřím na volební výsledky regionálních stran na substátní úrovni. Jde o již zmiňované regiony Skotska, Walesu a Severního Irsku. Konkrétně se budu dívat především na jejich výsledky ve volbách a na podobu regionálního stranického systému, který se následně pokusím zařadit do Strmiskovy typologie.

3.4.1 Volby do Skotského parlamentu

Ve sledovaném období proběhly volby v letech 1999, 2003, 2007 a 2011. V následující tabulce jsou uvedeny volební výsledky SNP. Pro tyto volby je využíván *Additional member system*. Tento typ se počítá mezi smíšené volební systémy. Volič disponuje dvěma hlasy. Jeden hlas je udělován jednotlivým kandidátům a mandát je udělen systémem prosté většiny a druhý hlas je udělován pro celou stranu ve větším volebním okrsku (McCaffrey, Egerton 2011: 2 – 3). Stejný volební systém je používán i pro Národní shromáždění Walesu.

Rok	1999	2003	2007	2011
Hlasy %	27,3	20,9	31	44
Mandáty	35	27	47	69

Zdroj dat: <http://www.parties-and-elections.eu/scotland2.html>

Skotský parlament tvoří 129 poslanců a k většině je tedy potřeba minimálně 65 mandátů. V tabulce vidíme, že v roce 2011 se podařilo dosáhnout SNP na většinu a sestavit tak jednobarevnou většinovou vládu. V roce 2007 strana také zvítězila a podařilo se jí poprvé porazit LP. Nicméně 47 mandátů je nutilo jednat o koalici. Jednání s Liberály skončila nezdarem a SNP se tedy rozhodla pro menšinovou vládu s podporou Zelených a konzervativců.

Stranický systém ve Skotsku dlouhodobě charakterizovala Strmiskova kategorie stranického systému, ve kterém vznikají koaliční vlády, ale nedochází k alternaci. V tomto případě nedocházelo ani k částečné obměně, protože

dlouhodobě vládla LP společně s liberály. Ale od roku 2007 došlo k posunu k systému, kde vznikají jednobarevné vlády a nedochází k alternaci u moci. Do tohoto modelu Skotsko spadá poslední dvě volební období.

V teoretické části jsem hovořil také o významu lídra pro úspěch strany jako jedom z interních zdrojů mobilizace voličů. Před volbami v roce 2011 byl mezi voliči nejčastěji jmenovaným kandidátem na post premiéra Alex Salmond – předseda SNP. Ten se také po volbách premiérem nakonec stal (Herbert, Burnside, Earle, Liddell, McIver 2011: 13).

3.4.2 Volby do Velšského národního shromáždění (NAW)

Regionálním volbám ve Walesu dominuje od roku 1999 LP. Wales dlouhodobě patří mezi oblasti, kde má LP velkou podporu i při volbách celostátních. Hlavní regionální stranou ve Walesu je Plaid Cymru (PC). PC se podařilo v regionálních volbách dosáhnout nejlépe druhého místa. V posledních volbách dokonce spadli až na místo třetí a porazili je konzervativci. Zde vidíme rozdíly ve srovnání se SNP z hlediska úspěšnosti. PC se nepodařilo etablovat jako dominantní strana ve svém regionu.

Rok	1999	2003	2007	2011
Hlasy %	30,5	19,7	21	17,9
Mandáty	17	12	15	11

Zdroj dat: <http://www.parties-and-elections.eu/wales2.html>

NAW má 60 členů a pro většinu je tedy nutná většina alespoň 31 mandátů. LP tedy střídá období koaličních vlád a menšinových vlád. Například mezi lety 2007 a 2011 byla koaličním partnerem dokonce PC. V roce 1999 vládla LP v koalici s Liberály. Zařazení do stranického systému v tomto případě není jednoznačné. Ve Walesu se tedy pohybujeme mezi typem jednobarevných vlád bez alternace moci a vznikem koaličních vlád bez pravidelné alternace moci. Přesněji řečeno nedochází ke změnám v jádru koalice, které je tvořeno opět LP.

3.4.3 Volby do Severoirského shromáždění

Ve sledovaném období proběhly volby v letech 1998, 2003, 2007 a 2011. Do shromáždění je voleno 108 členů. Pro většinu je tedy potřeba 55 mandátů. V prostředí Severního Irsku jsou typické široké vládní koalice. K volbám je používán systém jednoho přenosného hlasu (Single Transferable Vote – STV). Volič disponuje jedním hlasem. Zároveň však má možnost udělovat preference v pořadí 1,2,3,4... aby se zaručilo, že jeho hlas nepropadne, ale byl přičten jinému kandidátu v případě, že jeho nejpreferovanější kandidát nebyl zvolen. Jedná se o systém spadající mezi proporční. V Severním Irsku se tak volí všude, samozřejmě kromě voleb do Westminsteru (nidirect – goverment services 2016)⁹.

	1998	2003	2007	2011
DUP	18,0	25,7	30,1	30,0
SF	17,7	23,5	26,2	26,9
UUP	21,3	22,7	14,9	13,2
SDLP	22,0	17,0	15,2	14,2
APNI	6,5	3,7	5,2	7,1

Na základě výsledků¹⁰ vidíme, že UUP ztrácí svou podporu a hlavní silou v unionistickém táboře přebírá DUP. Pohled na výsledky voleb nám to jasně dokazuje. V roce 1998 získala UUP ještě přes 21% hlasů a v roce 2011 získala 13,2%. Podobné oslabení můžeme sledovat u SDLP ze 22% v roce 1998 na 14,2 v roce 2011. Posílila hlavně DUP a SF. Můžeme tedy konstatovat, že v obou táborech je v současnosti volebně úspěšnější ta radikálnější strana.

Dlouhodobě vládla koalice v čele s DUP a SF. V současnosti vládne koalice DUP, SF, SDLP, APNI. Můžeme tedy říci, že se jedná o systém, ve kterém vznikají koalice, ale nedochází k alternaci moci. Poslední 3 volební období tvořila jádro

⁹ Elections in Northern Ireland dostupné na <https://www.nidirect.gov.uk/articles/elections>, 31. 3. 2016

¹⁰ Zdroj dat <http://www.parties-and-elections.eu/nireland2.html>

vlády DUP společně s SF a navíc v koalici byla stejně jako v současnosti i SDLP a APNI.

3.5 Regionální strany ve Velké Británii

Poslední kapitola této části bude pojednávat již konkrétně o vybraných stranách pro studii. Skotsko a Wales mají po jednom zástupci a jde o SNP a PC. V případě Severního Irska budu hovořit o pěti stranách – UUP, DUP, SDLP, SF a APNI.

3.5.1 Skotská národní strana – (SNP)

Skotská národní strana je dominantním aktérem, který ve Skotsku fungoval dlouho před vznikem současného Skotského parlamentu. Své současné postavení však musela postupně získat. Během 90. let se straně podařilo prosadit jako druhá nejsilnější strana. V roce 2007 se jim podařilo poprvé porazit i LP která získávala většinu od roku 1964 (Keating 2010: 51).

Stranu jako regionální určitě označit můžeme, protože voličská základna je regionálně ohraničena ve Skotsku. Označení za etno-regionální bychom mohli v tomto případě také použít, protože skotský nacionalismus je jedním z hlavních východisek strany.

Snaha, získat pro Skotsko nezávislost, je ústřední myšlenkou SNP. Uvnitř strany ovšem existovala diskuse o tom, jak by mělo nezávislosti být dosaženo. Diskuse byly vedeny mezi dvěma proudy, mezi gradualisty a fundamentalisty. Gradualistický proud připouštěl postupnou změnu. Zisk nezávislosti pro Skotsko chápali jako inkrementální proces, který zabere čas. Připouštěli nejdříve přesun pravomocí na Holyrood – Skotský parlament a pozdější nezávislost. Tento postoj uvnitř SNP převládá. Fundamentální proud vyžadoval „velký třesk“. Referendum o nezávislosti mělo podle nich přijít hned po vítězství SNP ve volbách. Vítězství přišlo v roce 2007, ale o rok později nastává globální ekonomická krize, která se nevyhnula ani Skotsku. Program zisku nezávislosti byl tedy odložen a vláda se soustředila na ekonomické problémy (Deacon 2012: 113 – 114). Faktem však

zůstává, že otázka nezávislosti je pro SNP klíčová. Z tohoto důvodu můžeme SNP označit za stranu se silnými požadavky a zařadit ji v Dandoyově typologii mezi strany secesionistické. Konkrétní typ odpovídající SNP je strana nezávislostní. Cílem je se osamostatnit a vytvořit nový stát.

Program strany se však nekoncentruje zdaleka jen na otázku nezávislosti, ale najdeme v něm postoje k ekonomice, zemědělství, sociální péče, obrany, vzdělání, EU a další kategorie. SNP ve svém programu deklaruje, že chce vybudovat rovnější a spravedlivější stát. Klade důraz na ochranu rodin a skupin s nižšími příjmy, které jsou v případě ekonomických problémů zasaženi nejvíce. V roce 2014 byl dokonce jmenován ministr pro zaměstnanost mladých. V programu lze tedy nalézt socio-ekonomickou dimenzi s tím, že stranu můžeme označit za sociálně demokratickou. Komplexnost programu jistě pramení z role, kterou by SNP chtěla hrát. A role vládnoucí strany vyžaduje komplexní plán.

Postoj k EU je pozitivní a proevropský. Strana tvrdí, že členství v EU je v nejlepším zájmu Skotska, protože z něj plyne mnoho výhod. Zdůrazňují nutnost reformy EU, ale uznávají její význam a chtějí se na politice EU podílet (SNP 2016)¹¹. SNP je členem Evropské svobodné aliance (EFA). Ta se v minulosti spojila se Zelenými.

3.5.2 Strana Walesu – (PC)

Strana vzniká již v roce 1925 jako Velšská národní strana. Jako Strana Walesu vystupuje PC až od roku 1998. Motivací pro založení strany byl pocit ohrožení velšské kultury a potřeba zasadit se o přetrvání jazyka a tradic Walesu. I v současnosti vyžadují, aby Wales byl bilingvní a i internetovou stránku strany nalezneme ve velštině a angličtině (PC 2016)¹². Samospráva a dvojjazyčnost se dají označit jako dvě hlavní témata strany.

V první polovině 20. století žádná z klasických britských stran neprosazovala národní zájmy Velšanů dost silně, a proto vzniká PC. Do širšího

¹¹ Dostupné na <http://www.snp.org/policybase>, 26. 3. 2016

¹² Dostupné na <https://www.partyof.wales/our-history/>, 26. 3. 2016

povědomí veřejnosti se strana dostává v 50. letech, kdy se za jejich návrh na vlastní parlament staví i poslanci za LP a Liberálové z Walesu. Tento návrh byl ve Westminsteru zamítnut, ale pomohl straně s publicitou. V 60. letech roste jak podpora, tak členská základna strany. Podpora se koncentruje hlavně v zemědělských oblastech. Industriální jih je nakloněn spíše unii. LP na zvýšenou podporu pro PC reaguje zařazením programu na zřízení *Welsh Office*. Jejich existence měla tedy vliv i na agendu LP (Říchová 2002: 325 – 328). Stejně jako uvnitř SNP i v PC existovaly dva proudy, které měly odlišný pohled na budoucí vývoj strany. V případě PC hovoříme o „modernistech” a „tradicionalistech.” Jednalo se o programové změny a celkově změnu v přístupu strany. Modernisté chtěli stranu otevřít i anglicky hovořící většině. V teoretické části jsem uváděl, že pro úspěšnost strany je důležitá její flexibilita a otevřenost. Otevřením se anglicky mluvící většině by strana oslovila mnohem více voličů. Tento krok byl spojen s programovým posunem více doleva, protože voliči na které PC mířila, tradičně volili LP a pokud se chtěli etablovat jako vládnoucí strana, museli tomu přizpůsobit svou strategii. V programu nakonec došlo ke změně, kdy se jako Velšan začal chápat každý obyvatel Walesu a nejen velšsky mluvící (Chaney, Fevre 2001: 248). PC se podařilo etablovat jako „skutečná” opozice. Opozice k centru. To je role, kterou strana sehrává ve stranickém systému. Pokud budeme stranu hodnotit a snažit se o její kategorizaci, tak ve svém programu strana deklaruje, že chce zajistit pro Wales nezávislost v rámci Evropy a také získat členství v OSN. Další body se týkají vybudování sociálně spravedlivé a prosperující společnosti či oživení velšského jazyka a snahu o to, aby Wales byl dvojjazyčný. Tato stanoviska strana deklaruje v dokumentu *Constitution – Plaid Cymru* z roku 2012. Na základě tohoto dokumentu bychom mohli stranu označit za nezávislostní. Otázkou je, jestli je PC dostatečně silná něco podobného prosadit. (Constitution PC 2012)¹³. Pro své snahy o budování sociálně spravedlivého státu můžeme potvrdit, že socioekonomickou dimenzi strana též

¹³ Constitution PC Dostupné na http://www.niassembly.gov.uk/globalassets/documents/raise/publications/2012/assembly_exec_review/0812.pdf, 30. 3. 2016

ve svém programu akcentuje. Z hlediska role, kterou se strana snaží hrát, se jedná znovu o logický krok. V programu nalezneme také odkazy na ekologii, rovnost pohlaví, kulturní svobody. Jak jsme již uvedli, tak regionální strany občas do svých programů zařazují tuto postmateriální dimenzi.

V postoji k EU je PC vstřícná, jak již bylo řečeno výše. Kromě členství v EU chtějí zvýšit svou reprezentaci v unii. Chtějí vlastní kancelář Evropského parlamentu ve Walesu nebo hlas pro Wales v Radě EU, aby jejich ministři měli podíl na rozhodování. Strana podporuje i další rozšiřování EU. (PC 2016)¹⁴.

3.5.3 Stranický systém Severního Irska

Tento stranický systém má specifickou strukturu, protože regionální strany ho skutečně tvoří a nemísí se jen se stranami celostátními jako v případě Skotska nebo Walesu. Tato skutečnost podtrhuje periferní charakter regionu. Periferií je jak z hlediska geografie, tak kvůli absenci LP nebo CP, které se zde nevyskytují, ale na státní úrovni dominují. Hlavní konfliktní linie není tradičně pravolevá, ale roli hraje především náboženství. Vznikají zde dva hlavní stranické tábory. Tyto dva tábory tvořili protestantští unionisté a katoličtí nacionalové. Označení táborů vypovídají i o postojích k Velké Británii, kdy jeden tábor bojuje za irskou identitu a druhý za pouto s Velkou Británií. Oba tábory mají svou voličskou základnu čistě v severním Irsku. S výjimkou SF, která je jen odnoží strany působící v Irsku.

Unionistický tábor sdružuje strany nakloněné unii. Můžeme je také označovat jako loajalistické. Dvě hlavní strany spadající do této skupiny jsou Ulsterská unionistická strana (UUP), též někdy označovaná jako „oficiální unionistická strana“ a Demokratická unionistická strana (DUP)

UUP vznikla již v roce 1905 a etablovala se jako dominantní subjekt stranického systému a dlouhodobě si tuto pozici udržela. Stranu charakterizuje její propojení s konzervativci, takže i ráz její politiky je spíše pravicový, ale protože vymezení v severoirském systému je založeno hlavně

¹⁴ PC International Affairs Dostupné na <https://www.partyof.wales/international-affairs/>, 30. 3. 2016

na náboženství, dají se ve straně nalézt jak středové, tak i levicové proudy, které spojuje protestanství a snaha o zachování spojení s Velkou Británií (Strmiska 1998: 119 – 120). Postavení strany se změnilo po volbách do Stormontu v roce 1998. Strana sestavila širokou vládní koalici se 3 dalšími stranami. Z dominantní strany se stala jednou ze stran široké koalice.

UUP se ve svém programu vymezuje proti výsledkům vlády DUP a SF z posledních let a snaží se nabídnout alternativu. Zvolili strategii ještě hlubší devoluce. Podle UUP by se Stormont měl omezit na těleso určující směr politiky, ale rozhodování by podle nich mělo směřovat k ještě nižším úrovním vlády (UUP 2016)¹⁵. V případě UUP bude těžké stranu kategorizovat, protože je zřejmé, že nejde příliš o ochranu zájmů etnika. Strana je s existencí v rámci unie spokojená a v programu ani na webových stránkách nenalezneme důraz na irskou identitu a vybraná Dandoyova typologie je primárně navržená pro etnoregionální strany. Z toho důvodu je těžké řadit UUP mezi protekcionistické strany. Jedním způsobem by bylo, že se snaží chránit svou britskou identitu. V případě Severního Irsku bychom onen protekcionismus také mohli chápat v náboženském a nikoliv etnickém významu.

Pro některé akademiky je právě náboženské rozdělení ekvivalentem toho etnického v prostředí Severního Irsku. Protestanté a katolíci tvoří vlastní komunity a příslušnost k těmto komunitám se odráží ve skutečném životě. Toto dělení se odráží jak například na vzdělání, tak na manželství. Mezi komunitami tedy existují reálné sociální rozdíly a určit něčí příslušnost k nějaké z nich se dá i analýzou prostředí, kde vyrůstal a jakou školu navštěvoval. Navíc označení „protestant“ nebo „katolík“ je často užíváno k charakterizaci politických preferencí (Craith 2003: 123 – 124). Nelze samozřejmě hovořit univerzálně o tom, že protestant je automaticky unionistou, ale vliv náboženství na politické preference sledovat můžeme.

¹⁵ Our Vision for you – the Voter Dostupné na <http://uup.org/our-vision/policies>, 1. 4. 2016

Socioekonomická dimenze je stranou akcentována. Tento fakt není nijak překvapivý, protože UUP se dlouhodobě pohybovala v čele severoirských stran. Euroskeptický postoj celkem jasně strana vyjadřuje svým členstvím ve skupině Evropských konzervativců a reformistů. Přesto lze hovořit o mírném stupni euroskepticismu. Protestují spíše proti současné formě, než instituci jako celku. Předseda SDLP oslovil UUP, aby podpořili setrvání v EU (BBC 2016)¹⁶. To se nakonec splnilo a UUP se přidává k táboru stran, které chtějí v EU setrvat. Z mého pohledu je právě postoj k Brexitu vhodným ukazatelem postoje strany k EU.

Naproti tomu DUP, v jejímž čele stál Ian Paisley přichází s odlišným přístupem k politice. Ian Paisley je příkladem charismatického lídra, který straně ve volbách velmi pomáhal. Paul Webb stranu označuje za více militantní a populistickou než UUP. DUP směřovala na jiné voliče než UUP. Pro ni byli hlavní částí elektorátu střední protestantská třída. DUP jde více doleva a míří na pracující třídu protestantů. Kládli důraz na upadající industrializaci Belfastu a nejistou situaci dělníků. Je tedy zřejmé, že sociální politiku akcentovali více. Téma tvorby pracovních míst v programu najdeme stále. Přesto strana zůstává spíše vpravo. V programu nenajdeme odkazy k sociální rovnosti, ale spíše podporu trhu formou exportu, snahou o zisk zahraničních investic nebo již zmíněnou snahou o vytvoření pracovních pozic (Webb 2000: 20). Tato politika jim vysloužila velmi silnou pozici ve stranickém systému a ve volbách strana dokáže vítězit. V programu nalezneme prohlášení, že strana chce co nejvíce spolupracovat s dalšími severoirskými subjekty. Tento fakt lze potvrdit sestavováním poměrně širokých vládních koalic složených ze 4 stran. Například po volbách v roce 2011 byly v koalici DUP, SF, SDLP a APNI (*Alliance party of Northern Ireland*).

¹⁶ BBC News Dostupné na <http://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-35621107>

Strana věří, že prosperity lze dosáhnout v rámci Velké Británie. Pokud budeme zkoumat současné cíle strany, tak mezi své největší priority řadí posílení pout v rámci unie. Zároveň hovoří o snaze oprostít se co nejvíce od ekonomické závislosti na centru, i když přiznávají, že to je prakticky nemožné. Dále jak už bylo řečeno výše, kooperace mezi politickými stranami či tvorba pracovních míst (DUP 2016)¹⁷. DUP svou snahou o blízkou spolupráci s centrem a stejně tak absence apelu na identitu staví do podobné pozice jako UUP. Socioekonomickou problematiku v programu také nalezneme. Strana vystupuje jako sociálně demokratická. DUP je euroskeptickou stranou a svůj postoj zastává i v kampani při referendu o setrvání Spojeného království v EU. Budou svým voličům doporučovat hlasovat pro vystoupení.

V nacionalistickém táboře jsou z historického i současného hlediska důležité především dvě strany. Jedná se Sociálně-demokratickou a dělnickou stranu (Social Democratic and Labour Party) SDLP a Sinn Fein (SF). V případě Sinn Fein se setkáme s označením „Provisional” Prozatimní SF. Tento proud je motivován snahou bojovat za katolíky, kteří jsou podle nich diskriminováni protestantskou většinou. Hlavní snahou však zůstává sjednocení Irska. Velký rozdíl nastává v prostředcích, které strany pro sjednocení zvolily.

SDLP vznikla v roce 1970 a sdružovala bývalé členy několika dřívějších stran jako například Nacionalistické strany, Národní demokratické strany nebo Republikánské dělnické strany (Strmiska 1998: 126). SDLP se snažila prosazovat sjednocení Irska mírovou cestou a také podporovala devoluční snahy vedoucí k dělbě moci mezi Stormontem a Westminsterem. Významnou postavou SDLP byl beze sporu John Hume. Byl předsedou SDLP od roku 1979 a je považován za jednoho z hlavních protagonistů jednání mezi irskými politickými stranami a britskou vládou. Tato jednání nakonec vyústila v mírový proces a podpis Anglo - Irské smlouvy v roce 1985 a hlavně podpisem Belfast Agreement. Za svůj přínos v tomto procesu získal v roce 1998 společně s někdejší předsedou UUP

¹⁷ Our Seven Top Priorities. Dostupné na <http://www.mydup.com/about-us/priorities>, 31. 3. 2016

Davidem Trimblem Nobelovu cenu za mír (Webb 2000: 21 – 22). Strana se stále hlásí k jeho odkazu a jeho snahám kooperovat se SF a přesvědčit je, že hlavním problémem Irska není přítomnost Velké Británie, ale rozdělení mezi unionisty a nacionalisty (SDLP 2016).

Hlavním tématem pro stranu je sjednocení Irska. Zdůrazňují, že toho musí být dosaženo na principu rovnosti, aby nevznikla situace, kdy bude minorita uvězněna ve sjednoceném Irsku. Podle nich musí dojít k dohodě, se kterou budou souhlasit všechny strany. V ten moment budou podmínky vhodné pro úspěšné referendum o spojení. SDLP má své plány pro podporu zemědělců a slabších sociálních vrstev a stejně nalezneme v programu důraz na zelené technologie a infrastrukturu (SDLP 2016)¹⁸. SDLP se staví k EU pozitivně. Jsou členem Strany evropských socialistů a spustili pozitivní kampaň na podporu členství v EU. Členství vnímají jako přínos a nechtějí ohrozit farmáře a rodiny, které mají z členství užitek.

Sinn Fein (SF) představuje vcelku unikátní stranu z hlediska její minulosti. Revoluční minulost spojená s militantní skupinou, tvrdý boj za irskou nezávislost až do současnosti, kdy SF zasedá ve vládě a patří tedy k relevantním stranám v oblasti Severního Irska. To, že SF se stala v rámci nacionalistického tábora rovnocenným aktérem s SDLP, můžeme sledovat na volebních výsledcích. Například už v roce 2001 se SF podařilo obsadit 4 z 18 reprezentantů Severního Irska ve Westminsteru a překonat tak SDLP. Svůj potenciál následně SF dokázala i v regionálních volbách v roce 2003 kdy získala 24 ze 108 mandátů (Maillot 2005: 2). Kořeny strany můžeme vysledovat až do roku 1905. Tehdy vznikla organizace bojující za nezávislé Irsko. Název se dá volně přeložit jako „my sami“. Dnešní Sinn Fein v Severním Irsku má však své kořeny v 70. letech po rozštěpení Irské republikánské armády (IRA). Právě IRA je příkladem, že menšinový nacionalismus může vést také ke kriminalitě a násilí. Respektive záleží na tom jakým způsobem je využit a jak jsou artikulovány a prosazovány menšinové

¹⁸ Enterprise & the Economy Dostupné na <http://www.sdpl.ie/issues/enterprise-the-economy/>, 5. 4. 2016

zájmy (Keating, McGarry 2001:8). Každopádně fakt že SF se odmítala od činnosti IRA distancovat, představuje velký rozdíl mezi přístupem SDLP a SF k boji za nezávislé Irsko. Naproti dvěma předešlým stranám, tak SDLP a SF z hlediska samosprávy vyžadují sjednocení Irska. Vzhledem k tomuto požadavku je můžeme zařadit mezi strany secesionistické a konkrétně rattachistické. Jedná se požadavek připojení k sousednímu státu. SDLP jako sociálně demokratická strana se socioekonomické dimenzi ve svém programu věnuje a staví na něm svou politiku. SF v socioekonomické oblasti směřuje levicově a socioekonomickou rovinu ve svém programu tedy akcentuje. Hovoří o možnosti vybudovat rovnou společnost místo chamtivosti a podpory bankovních elit (SF 2016)¹⁹. Můžeme tedy konstatovat, že nacionalistický tábor se socioekonomické dimenzi též věnuje a obě strany inklinují k levici.

SF je v EP členem Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice²⁰. K EU se staví kriticky, ale ne odmítavě. Kritizují demokratický deficit EU, že moc je vykonávána hlavně velkými hráči jako je Francie a Německo a menší jsou občas nuceni je následovat. SF tedy kritizuje současný model, ale instituci jako takovou chápou pozitivně. To je jedním z důvodů, proč se SF staví proti Brexitu. Představitelé strany se obávají, že by odchod Spojeného království z EU mohl ohrozit a zkomplikovat vztahy Severního Irska a Irské republiky. Obavy se týkají také ekonomického dopadu, respektive negativního vlivu na obchod (Bardon 2015).

Alliance Party of Northern Ireland (APNI) byla založena roku 1970 liberálně zaměřenými politiky, kteří se odpojili od UUP. Etablovala se mimo oba tábory a získává podporu z obou komunit. APNI nicméně vždy podporovala pouto s Velkou Británií a zároveň zdůrazňovala nutnost, aby se na moci podíleli jak unionisté, tak nacionalisté. Jejich snahou je kooperace obou táborů a možnost zaujmout pozici mezi nimi. Tato pozice je ovšem poněkud nevýhodná a autoři hovoří o sevření APNI v systému rozděleném mezi dva póly. Podpora APNI je

¹⁹ SF policies. Dostupné na <http://www.sinnfein.ie/policies>, 30. 4. 2016

²⁰ Členem je dále například KSČM nebo Die Linke

ve srovnání s předcházejícími stranami menší. Ve volbách do Westminsteru se jim nedaří získat ani jeden mandát a jejich volební výsledky v regionu se pohybují mezi 4 – 8%. V roce 2003 získali konce jen 3,7%. Ve Stormontu jsou však stabilně zastoupeni a podařilo se jim i prosadit do vládní koalice (McEvoy 2008: 60 – 62).

Program strany je podle očekávání směřován ke sdílení pravomocí a snaze jednotit polarizovaný stranický systém a vlastně i společnost. V případě Alliance prakticky nenajdeme zmínky o ochraně regionu nebo podobná stanoviska, ale jedná se klasický program politické strany. Tím, že se strana snaží stavět nad rozdělení mezi tábory, mizí i snahy o ochranu katolíků či protestantů. Regionální rozměr a požadavky na změny systému samosprávy v případě APNI nenajdeme. Najdeme však prohlášení, že APNI je proevropskou stranou a členství UK v EU silně podporují (APNI 2016)²¹.

²¹ APNI Dostupné na <http://allianceparty.org/>, 9. 4. 2016

4 Případ Itálie

Itálie prošla zajímavým procesem decentralizace, kdy i jako unitární stát disponuje některými znaky typickými spíše pro federaci. Itálie se rozhodla na základě principů decentralizace přesunout některé pravomoci centra na úroveň regionů. Regionální vláda může lépe identifikovat problémy daného regionu a jejich vhodné řešení. Správa se tedy dostane mnohem blíže k realitě a může být efektivnější, než v případě správy z centra. Ústava tedy klade důraz na vlastní zdroje příjmů v regionech, kdy regiony disponují podle jejich statusu s určitou částí vybraných daní. Příkladem kde se Itálie blíží federaci, může být tedy právě asymetrie v pravomocích regionů. Ve své práci se budu zabývat institucionálním uspořádáním Itálie a vybraných regionů. Klíčová bude samozřejmě analýza fungování a úspěšnosti regionálních stran.

4.1 Regionalismus v Itálii

Oblast Apeninského poloostrova byla v historii velmi fragmentovaná. Existovaly zde městské státy a království. Je tedy zřejmé, že unifikovaný stát zde vznikal obtížně. Ve druhé polovině 18. století, než se dostala tato území pod nadvládu Napoleona, mohli jsme zde najít deset různých státních útvarů. Jednalo se například o republiky Benátek a Janova, království Sardinie, velkoknížectví Toskánska, Papežský stát či království Neapole později připojené k Sicílii. Jednalo se tedy o velmi heterogenní oblast, kdy obyvatelé daných oblastí měli vlastní identitu a skutečně se cítili jako Janované nebo Toskánci. Tato variabilita se však neomezovala jen na identitu a rozdílné dialekty²². Všechny státní útvary měly vlastní elity, vlastní administrativní a ekonomické struktury nebo vlastní právo. Velké změny přišly s nadvládou Napoleona nad italskými územími. Byl zde aplikován francouzský model správy, který byl charakteristický vysokou mírou centralizace. Dochází tedy ke sjednocení práva, unifikaci území a zavedení

²² V tomto období byla italština jako taková prakticky nepoužívaná

jednotné měny (Grab 2000: 25 – 26). Z historického hlediska tedy můžeme říci, že pro Itálii je rozdílnost mezi regiony přirozená, protože mnohé regiony měly v průběhu dějin vlastní stát.

Z důvodů rozsahu přeskočíme období po porážce Napoleona a dlouhém procesu sjednocování Itálie, kdy je vyhlášena v roce 1861²³ konstituční monarchií s pozdějším připojením Říma a období obou světových válek a přesuneme se rovnou k poválečné situaci. Jen poznamenám, že proces sjednocování a unifikace šel shora od elit. Například Mussoliniho snahy naturalizovat obyvatelstvo Bolzana. Tyto snahy o unifikaci shora přirozeně vyvolávaly reakce v regionech.

Jedním ze základů pro regiony se zvláštním statusem se stala Sicílie. Sicílie představuje z hlediska italského regionalismu důležitý mezník. Sicílie byla prvním regionem, který získal zvláštní status a to už v roce 1946 ještě před schválením ústavy. Tehdy šlo o autonomii, která byla ve status proměněna až ústavou platnou od roku 1948. Ta dávala také vzniknout dalším regionům se zvláštním statusem – Sardinie, Friulsko – Julské Benátsko nebo Údolí Aosty. Považuji za rozumné zmínit několik věcí, které se pojí se Sicílií a důvody proč byl zrovna v jejich případě udělen zvláštní status. Tento status představoval pro politický systém Itálie zcela novou zkušenost. Jedním z důvodů, proč k tomuto kroku král přistoupil a dal Sicílii autonomní postavení, byla rostoucí separatistická tendence Sicílie. Tyto tendence reprezentovalo Hnutí za nezávislost Sicílie (MIS) – Movimento Indipendentista Siciliano (Pajno 2009: 627). Tlak byl tedy vyvíjen na centrum z regionu a centrum na tuto skutečnost reagovalo. Současný region Sicílie má v rámci italské republiky zvláštní postavení vyplývající z článku 117 ústavy Itálie. Sicilské regionální shromáždění může vydávat vlastní legislativu v oblastech, které podle ústavy nespádají přímo pod státní legislativu. Exekutivu v regionu představuje regionální prezident a regionální shromáždění (Regleg 2015). Problém však přetrvával ve vymezení pravomocí a fungování regionů s řádným statusem. Do 70. let existovaly regiony

²³ V roce 2011 oslavila Itálie 150 let jako nezávislý stát

jen v ústavě, protože reálně dosud nebyly zvoleny. V 60. letech začala Komunistická strana požadovat (PCI) regionální volby a v koalici s Křesťanskou demokracií (DC) je prosadila. V 70. letech, tedy více než 20 let po schválení ústavy, proběhly první volby do regionálních rad. Tím regiony konečně přicházejí k životu. Problém však byl v pravomocích, které do té doby drželo centrum a jejich předávání probíhalo dalších 10 let. Navíc kontrolu nad financemi si stále ponechávalo hlavně centrum (Cotta, Verzichelli 2007: 11).

Ústava definuje Itálii jako unitární stát, který se skládá z regionů, provincií, metropolitních měst a obcí. Itálii tvoří 20 regionů²⁴. Ty jsou ústavou rozděleny na 5 regionů se zvláštním statusem a 15 regionů s řádným statusem. V čele regionu stojí volená regionální Rada s regionální vládou a prezidentem.

Rozdělení reflektuje historické, kulturní a ekonomické odlišnosti regionů, jejich rozdílný konstituční vývoj. Obecně platí, že regiony se skládají z několika provincií s výjimkou Údolí Aosty, které tvoří region o jedné provincii a jedná se o malý region i co do počtu obyvatel. Hranice regionů jsou determinovány na základě historie, ale i jazyka či kultury. Právě na základě odlišností vznikají regiony se zvláštním statusem. Tato skutečnost nás přivádí k zajímavému prvku, který můžeme v případě Itálie sledovat. Jak jsem již nastínil výše, jedná se o asymetrii regionů. Určitá míra asymetrie bývá obvyklá pro federace, kde existují de facto silnější a slabší regiony. To bychom určitě mohli sledovat i v Itálii, ale já ve své práci budu pracovat s rozdělením regionů podle ústavy (Ústava Itálie 2015).²⁵ Ve své práci budu sledovat politické strany v regionech se zvláštním statusem a multiregionální LN. Regiony se zvláštním statusem, jak již bylo popsáno výše, obsahují regionální specifika důležitá pro vznik námi sledovaných stran a zároveň je těmto regionům ústavou poskytnuta větší míra autonomie, než regionům s řádným statusem.

Italské regiony se však neodlišují jen kulturně nebo historicky, ale můžeme mezi nimi najít také štěpnou linii mezi severem a jihem. Tuto linii determinují

²⁴ Viz. Příloha č. 3

²⁵ Dostupné na https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf

zejména ekonomické zájmy, kdy prostředky z hospodářsky výkonnějšího severu putují skrze stát na jih. Velký rozdíl je v úspěšnosti stran pokoušejících se zastupovat sever nebo jih. Na jedné straně máme dobře etablovanou LN a na straně druhé jižní regiony, kde se nepodařilo založit stranu, která by dokázala artikulovat zájmy jihu, respektive mobilizovat dostatek voličů a prosadit se jako zástupce jihu. Existovala strana Grande Sud, která se pokoušela stát protipólem LN nebo stále existující Hnutí za autonomie MPA. Jejich volební zisky na státní úrovni jsou však zanedbatelné. Zajímavostí je, že regionální uskupení jihu i severu jsou schopna spolupracovat v rámci velké koalice s Forza Italia. A to i přesto, že Keating hovoří o nedůvěře jižanů k návrhům Ligy Severu. Podle něho je jednou z překážek pro lepší komunikaci i nejasnost pojmů, se kterými strany pracují. Jako příklad uvádí federalizaci, kterou každá strana představuje jinak, a voliči jsou z toho zmatení. Navíc, jak jsem již předeslal, jsou voliči na jihu obezřetní k návrhům přicházejícím ze severu (Keating, Wilson: 2010).

Dalšími stupni vlády pod regiony jsou provincie a následně obce²⁶. Jak jsem již řekl v úvodu, tak pro decentralizované státy je typická dobře rozvinutá subregionální úroveň vlády. Dobrým příkladem decentralizace je Tridentsko-Horní Adiže. Tento region se zvláštním statusem se nachází na severní hranici Itálie. Region se skládá ze dvou autonomních provincií. Trentino/Tridentsko na jihu a Bolzano/Jižní Tyrolsko na severu. V tomto regionu dochází k zajímavému případu, kdy vznikají specifické provinční stranické systémy, které fungují v rámci provinčních orgánů. V případě Jižního Tyrolska se setkáme s velmi početnou německy mluvící komunitou. Tvoří většinu obyvatelstva cca 69%, další část tvoří italsky mluvící obyvatelé a malá část používá ladinštinu. Není tedy překvapivé, že regionální strany zaměřené na německy mluvící voliče, jsou zde v silné pozici a zejména Tyrolská lidová strana představuje tradiční a historickou regionální stranu. Jejího partnera v Tridentsku tvoří Tridentsko-Tyrolská Autonomistická strana (PATT). Obě strany mají i podobné logo.²⁷

²⁶ Viz. Příloha č. 4

²⁷ Viz. Příloha č. 5

V roce 2001 došlo k významnému rozšíření autonomie obou provincií do stavu, kdy disponují většími pravomocemi než samotný region. Provincie si mohou například rozhodnout, jakým způsobem bude volen předseda provinční vlády. Změnou je také fakt, že označení „*Südtirol Region*“ v němčině je součástí ústavního zákona Itálie (Wolf 2003: 147 – 148). Provinčním orgánem Jižního Tyrolska je Südtiroler Landtag a provinčním orgánem Tridentska je Rada autonomní provincie Tridentisko.

4.2 Regionální strany na státní úrovni

Regionální strany v Itálii nedosahují dostatečné podpory, aby se z nich stali relevantní aktéři na státní úrovni. A to ani v případě stran, kterým se podařilo získat hegemonní postavení v regionálních stranických systémech. Takové strany většinou přispívají několika málo mandáty velkým volebním koalicím či blokům, které jsou pro Itálii typické. Výjimkou je multiregionální LN, o které jsem již několikrát hovořil. Té se na státní úrovni podařilo prosadit. Se vzestupem LN se pojí i fakt, že se pokouší konkurovat zavedeným regionálním stranám v jejich regionech. LN ale stejně jako ostatní regionální strany kandiduje v rámci velké koalice.

Nejen italský stranický systém, ale politický systém celkově prošel v 90. letech změnami. *Partitokracie* vládla stran, která byla pro Itálii charakteristická od 50. do počátku 90. let. V tomto období zejména DC ovládala prakticky celý systém včetně justice či bank. Z tohoto uspořádání profitovali i případní koaliční partneři a v omezené míře i jediná alternativa k DC ve formě PCI. Tento systém byl velmi stabilní. Změny přicházejí mezi lety 1991 – 1994, kdy dochází k odhalování korupce *Mani pulite* (Čisté ruce), pádu SSSR a komunismu, mění se volební zákon a během této doby se systém hroutí. Rozpadají se také DC a PCI a vzniká prostor pro nové aktéry, případně pro aktéry vznikající na základech rozpadlých stran a nové přístupy. Novou strategií stran v Itálii je zejména silný lídr, přestože v minulosti jeho význam nebyl příliš velký (Bardi 2004: 133).

Ve sledovaném období od roku 2000 se situace začíná pomalu uklidňovat. Stále vznikají a zanikají nové strany, ale ustavily se poměrně stabilní dva póly. Volební soutěž tedy probíhala mezi levostředovou koalicí Olivovníku, který se v roce 2008 mění na dnešní Demokratickou stranu a volební koalicí Dům svobod v čele s FI a Berlusconiem. V současném systému můžeme stále hovořit o dvou hlavních pólech. Levostředovém pólu, v němž je hlavní stranou Demokratická strana a pravostředovém, v němž je hlavní silou nadále Forza Italia. Třetí pól tvoří Beppe Grillo a jeho protestní Hnutí pěti hvězd. LN kandiduje ve sledovaném období společně s Berlusconiho stranou. Struktura velkých volebních aliancí umožňuje regionálním stranám kandidovat společně s celostátními aktéry a podílet se několika málo mandáty na vládě, nicméně jejich voličská základna jim umožňuje získat opravdu jen malého procenta hlasů ať už je to SVP se ziskem 0,5% nebo MPI ze Sicílie se ziskem jednoho mandátu v Senátu. Na úrovni státu se tedy budeme věnovat výsledkům jen u LN, protože je ve státní aréně jediným relevantním subjektem z hlediska zvolených kritérií.

4.3 Volby na státní úrovni

V této krátké kapitole se budu zabývat volbami do dolní komory Parlamentu, které proběhly v letech 2001, 2006, 2008 a 2013. Volby 2001 probíhaly ještě podle smíšeného volebního systému, který byl tvořen hlavně většinovou složkou. Jednalo se o 75% z většinové složky a 25% z proporční. V roce 2005 je schválen nový zákon, který zavádí proporční systém s většinovou premií, pokud vítězná koalice nezíská alespoň 340 mandátů. Jedná se o systém uzavřených kandidátních listin, kde o pořadí zvolených kandidátů rozhoduje vedení strany (Álvarez-Rivera 2016)²⁸.

²⁸ Dostupné na <http://www.electionresources.org/it/#NEW>

Výsledky voleb do Dolní komory Parlamentu – LN

Rok	2001	2006	2008	2013
Hlasy %	3,9	4,6	8,3	4,1
Mandáty	30	26	60	18

Zdroj dat: <http://www.parties-and-elections.eu/italy.html>

Sledované období ukazuje na úpadek volebních výsledků LN ve srovnání se ziskem ve volbách 1996, kdy strana obdržela 10,1% hlasů. Jak vidíme, tak volební zisky do roku 2008 pomalu rostly, ale ve volbách 2013 znovu následoval pád. Pro volby v Itálii je rozhodně charakteristická vysoká volatilita. Strany nemají příliš pevnou voličskou základnu.

4.4 Regionální volby

V této kapitole krátce přiblížím způsob regionálních voleb a volební výsledky z provincií Jižního Tyrolska a Tridentska. Dále se budu věnovat volbám v regionech Sardinie a Sicílie.

Zvláštním zákonem z roku 1999 je ustavena přímá volba prezidenta regionu systémem prosté většiny. Volič tedy disponuje dvěma hlasy a může je rozdělit mezi kandidátní listinu nějaké strany a jako prezidenta volit kandidáta jiné strany. Pokud bude hlasovat jen pro kandidátní listinu, bude jeho hlas pro prezidenta připočten oné straně. Tato situace, kdy je zároveň volen i regionální prezident posiluje trend silné personalizace kampaní. Nové strany sázejí na charismatické a silné lídry. Právě zaměření voličů na osobnost lídra jde ruku v ruce s upadající identifikací voličů s politickými stranami. Volební koalice občas přijímají jméno kandidáta na prezidenta do svého názvu (Wilson 2012: 3 – 6). Zajímavostí je uzavírací klauzule, která se nevztahuje na volební obvody v provinciích, ale 5% musí politické strany překročit v rámci celého regionu. To

nutí menší strany vstupovat do koalic a kopírovat vlastně celostátní model stranického systému, kdy je pro Itálii typické, že kandidují koalice složené z mnoha politických stran.

Vítězné kandidátce a jejímu lídrovi je zaručena většina díky dodatečným mandátům, které získá jako bonus v případě, že většina nedosáhla jeho kandidátka ve volbě. Další odlišností ve srovnání se státní úrovní je, že kandidátní listiny jsou otevřené a volič může vyjádřit svou preferenci (Wilson 2016: 66 – 68).

Pro regionální volby na Sicílii je používán smíšený volební systém. Proporční složkou je rozděleno 80% mandátů a 20% by mělo být rozděleno většinově. V praxi však bývá tento poměr trochu jiný podle regionu. Například v případě Sicílie se předpokládá, že proporční složkou bude rozděleno 80 mandátů a zbývajících 10 by mělo fungovat jako většinová odměna. V součtu získáme tedy 90 mandátů tvořící Sicilské shromáždění. Volebními obvody jsou jednotlivé provincie a podle jejich velikosti se v nich rozděluje počet mandátů (Parigi, Beardman 2008: 630). Voličská základna vybraných stran je ohraničena jejich regionem či případně provincií.

Výsledky SVP v provincii Jižní Tyrolsko

Rok	1983	1988	1993	1998	2003	2008	2013
Hlasy %	59,4	60,4	52,0	56,6	55,6	48,1	45,7
Mandáty	22	22	19	21	21	18	17

Zdroj dat: <http://www.parties-and-elections.eu/styrol2.html>

Úmyslně jsem v případě SVP vzal výsledky z delšího úseku, aby bylo vidět, jak velkých zisků strana dosahuje. Od roku 1998 můžeme, sledoval pomalý pokles. Landtag celkem tvoří 35 křesel a 17 mandátů nestačí na většinu. SVP tedy po posledních volbách vládne v koalici s PD, která získala 2 mandáty. Freiheitlichen a jejich snaha vymezovat se proti SVP jim určitou volební podporu vynáší. V roce 2003 získali 5%, v roce 2008 už 14,3% a ve volbách 2013 zisk

17,9% a 6 mandátů. Vidíme tedy stoupající zisky F a pozvolna klesající podporu SVP. To bylo důvodem k zařazení F do studie. Přestože by se nabízela možnost samostatné vlády SVP, tak od roku 1948 až do rozpadu DC vládly v koalici. Koalice byly tvořeny i v 90. letech. Rozdíl výsledku voleb 2013 tkví v tom, že nyní byla PD potřeba, aby SVP dosáhla většiny. Jedná se o stranický systém, kde jsou tvořeny koalice, ale nedochází ke změně jádra koalice.

V Tridentsku se rozděluje shodně 35 mandátů. Regionální strana PATT ve sledovaném období zaznamenala růst svých volebních zisků. V roce 2003 získali 9%, v roce 2008 pak 8,5% a v roce 2013 obdrželi 17,6% hlasů. Přiblížili se tak svému historicky nejlepšímu výsledku z roku 1993, kdy měli 20,2% (Parties and Elections 2016)²⁹. Po rozpadu DC je od roku 1994 PATT stále zastoupena v provinční vládě, proto je stranou relevantní pro mou práci.

V oblasti Sardinie existovalo a stále existuje více regionálních stran. Můžeme jmenovat Sardské reformisty nebo Projekt Sardinie. Pro svou práci jsem však zvolil Sardskou stranu akce, protože představuje jistý prvek kontinuity v tomto stranickém systému a je s regionem tradičně spojována. V současnosti však strana ve volbách nedosahuje ani na 5%. Volby v roce 2004 znamenaly 3,9%³⁰ v roce 2009 poté 4,3% a v roce 2014 4,7%.

V případě Sicílie ve sledovaném období od roku 2001 do současnosti proběhly regionální volby v letech 2001, 2006 a potom dvoje předčasné volby v letech 2008 a 2012. V roce 2001³¹ potvrdila FI svou silnou pozici ve stranickém systému a jejich kandidát Salvatore Cuffaro vítězí a stává se regionálním prezidentem. V tomto období do voleb vstupují regionální strany, které dosahují jen velmi malé podpory. Nuova Sicilia se ziskem 3 mandátů a Primavera Sicilia s 1 mandátem. Zisk 4 mandátů z 90 je zanedbatelný výsledek.

²⁹ Dostupné na <http://www.parties-and-elections.eu/trento.html>, 24. 4. 2016

³⁰ Dostupné na http://www.regione.sardegna.it/argomenti/attivita_istituzionali/elezioni2009/

³¹ Dostupné na <http://www.repubblica.it/speciale/elezioni2001/sicilia.html>

Volby v roce 2006³² představují z pohledu regionálních stran k zajímavému momentu. Nové uskupení Hnutí za autonomie (MPA – Movimento per Autonomie) uzavírá koalici společně s Nuova Sicilia. Díky této spolupráci nové uskupení získává 10 křesel v Regionálním shromáždění. Kandidují v alianci s Forza Italia. Jak již název MPA napovídá, tak se jedná o regionalistickou stranu. Předsedou MPA je Raffaele Lombardo. Strana vzniká tak, že se odštěpuje část křesťansko-demokratické strany a zakládá vlastní stranu. Lombardo argumentuje nutností hájit zájmy Sicílie (Alonso 2012: 167).

K předčasným volbám v roce 2008 dochází kvůli rezignaci regionálního prezidenta Cuffara. Ten je opakovaně obviňován z vazeb na sicilskou mafii a nakonec odstupuje. Tyto volby se staly významným momentem pro regionální stranu MPA. Hnutí za autonomie v čele s Lombardem, který byl zvolen prezidentem, získalo 14 mandátů. Což je historicky největší úspěch regionálních stran na Sicílii. Lombardo hovoří o konci diktatury centrálních stran a jeho nové vládě zaměřené pro region (Giuliani, Jones 2010: 17). Nicméně i Lombardo se dostává do konfliktu se zákonem. On stejně jako jeho předchůdce je obviněn z vazeb na mafii a rezignuje. Dalo by se spekulovat o tom, že obviňování ze spolupráce s mafii je v sicilském prostředí nástrojem jak bojovat s konkurencí.

Další předčasné volby tedy přicházejí v roce 2012³³. Volby vyhrává středo-levicová koalice Rosaria Crocetty. On sám je kandidátem Demokratické strany. U regionálních stran dochází k dalším změnám. MPA kandiduje v koalici s Partito Dei Siciliani a získávají 9 mandátů. Novým uskupením, které se prosadilo do regionálního shromáždění, je Grande Sud. Strana vzniklá sloučením 3 menších stran Forza del Sud, Io Sud a Noi sud.

³² Dostupné na <http://www.repubblica.it/speciale/2006/elezioni/regionali/sicilia.html>

³³ Dostupné na http://www.elezioni.regione.sicilia.it/publicsite/rep_7/riepilogoRegionale.html

Cílem strany je stát se konkurencí pro Ligu Severu jakožto regionalistickou stranu. Všímají si, že regiony na jihu nejsou schopny artikulovat a prosazovat své zájmy tak efektivně jako LN na severu. Strany se však ještě před koncem volebního období rozpadají a ústřední osoba Grande Sud Micciché se spojuje s Forza Italia. Sám dokonce hovoří o tom, že hnutí za autonomii jako Grande Sud, už dnes není, ale pevně doufá v jejich návrat (Repubblica 2015)³⁴.

³⁴ Dostupné na
http://palermo.repubblica.it/cronaca/2015/11/24/news/micciche_forza_italia_in_sicilia_con_qualche_problema_ma_metteremo_tutto_a_posto_-128060300/

4.5 Regionální strany v Itálii

V této kapitole budu hovořit o konkrétních politických stranách, představující regionální aktéry typické pro své regiony. Nejdříve budu hovořit o LN jako velkém multiregionálním aktérovi. Následovat bude Tridentsko-Horní Adiže a 3 strany vybrané z tohoto regionu. Budu hovořit o SVP a Freiheitlichen (F) v Jižním Tyrolsku. SVP je klasickou a silnou regionální stranou. (F) jsem zařadil, protože se snaží tvořit opozici k SVP a dosahují poměrně stabilních výsledků, které by jim jinde vysloužily koaliční nebo vyděračský potenciál. Tridentsko bude reprezentováno Tridentsko tyrolskou autonomistickou stranou. Sardská strana akce představuje jistý prvek kontinuity v sardském stranickém systému a proto ji zahrnu do své práce. Posledním regionem bude Sicílie. V případě Sicílie se situace regionálních stran velmi měnila a nelze zde sledovat žádná, která by vydržela tak dlouho, jako předešlé případy. Soustředit se budu hlavně na Hnutí za autonomie, ale velmi krátce pojednám i o jiných stranách ve sledovaném období. Sicílie tvoří kontrast k předešlým příkladům, kde dlouhodobě a poměrně stabilně fungují regionální strany.

4.5.1 Liga Severu – Lega Nord (LN)

LN vznikala postupně v severních regionech Itálie. Velmi důležité byly především regiony Lombardie, Benátska a Piedmontu. Ty patří z hlediska HDP k ekonomicky nejvýkonnějším regionům. Benátsko je dokonce místem, kde vzniká první z lig. Benátská Liga byla v roce 1983 počátkem fenoménu lig na severu Itálie. Přichází s programem zaměřeným na obhajobu zájmů obyvatel Benátska proti moci centra a celkové centralizaci Itálie. V současnosti jsou ligy zastřešeny Ligou Severu. Hlavní roli později přebírá region Lombardie, kde vzniká Lombardská liga. V jejím čele stojí Umberto Bossi. (Sani, Segatti 2001: 173). Bossi představuje v italském prostředí charismatického lídra, který stranu dovedl k úspěchu v podobě účasti na vládě. Zejména pokud vezmeme v potaz, že původní ligy, ze kterých LN vznikla, měly ve srovnání se současnou LN jen malé

volební zisky. Bossi přichází s tématem boje proti centru vedeným stranou, která je sjednocena pod jeho jménem.

Maxmilián Strmiska označuje Ligu Severu jako stranu multiregionální a odmítá ji brát jako regionální. Naproti tomu autoři Hloušek a Kopeček, když hovoří o regionálních stranách, ji zmiňují (Hloušek, Kopeček 2010: 236). Podle mého názoru ji takto lze brát, protože region Severní Itálie je jednotka, se kterou pracuje například statistický úřad Itálie. Nejde o součást administrativního členění, ale o region v obecném smyslu. Stejně tak na LN můžeme aplikovat kritérium regionálně omezené voličské základny.

Když budeme sledovat požadavky LN tak v nich můžeme najít změny. Do roku 1995 požadovala strana větší autonomii hlavně v oblasti fiskální politiky, protože systém je nastaven tak, že ekonomicky silné regiony na severu platí větší daně. Respektive daně, které vybere například Sicílie, tak tam také zůstanou. Po roce 1995 přichází změna a LN začíná hovořit o vzniku vlastního státu – republiky Padánie. Strana si i upravuje název na Ligu Severu za nezávislost Padánie (Dandoy, Sandri 2007: nestránkováno). To se po roce 2000 zase mění. LN se octla sama v pozici mezi středolevým a středopravým táborem a jejich obliba začala upadat. Po roce 2000 tedy Bossi opět začíná spolupracovat s pravostředovým táborem a Berlusconiem (Zariski 2003: 331). V té době se strana vrací spíše ke svým požadavkům ohledně federalizace. Možnost vlastního státu je jen případnou možností někdy v budoucnosti. Postupně se do programu začíná dostávat i otázka imigrace, kterou silně odsuzují a bojují proti ní. Právě toto téma je jedním ze základních bodů v současnosti. V literatuře se můžeme setkat s různými označeními pro LN. Pravicová populistická strana, regionalistická, protestní nebo dokonce extrémní pravice (Bull, Gilbert 2002: 124 – 125).

Současný předseda LN Matteo Salvini vystupuje jako velký bojovník proti imigraci a tato agenda mu přináší podporu. Salvini měl za úkol stranu zachránit před úpadkem. Dochází tedy k posunu ke krajní pravici. Politolog Ilvo Diamanti u LN vidí souvislost s Národní frontou Marie Le Pen. Podle něho strana sází

na rostoucí vliv nacionalismu, který má základ ve strachu z mezinárodní bezpečnosti, terorismu a migrace. Autor Marco Tarchi vidí u LN snahu obsáhnout témata, kterým se ostatní strany příliš nevěnují a zároveň je část elektorátu vnímá jako velmi závažné. Voličstvo nespokojené s globalizací, multietnickou společností, mezinárodní bezpečností či benevolencí k homosexuálům. Obecně se jedná o vrstvu méně majetných. Salvini dokonce kritizoval papeže Františka za jednání s muslimy (Paravicini 2016). Podle autorů by s touto strategií mohla LN získat některé voliče od Forza Italia.

Spřízněnost s Národní Frontou můžeme sledovat i v postoji k EU. LN je členem evropské politické skupiny – Evropa národů a svobody. Tato skupina vznikla v roce 2015 a má 38 členů, takže se jedná o nejmenší skupiny v Evropském parlamentu. Členem skupiny je například také Strana za svobodu Geerta Wilderse. Kromě inklinace ke krajní pravici je pro skupinu charakteristický euroskepticismus (EP 2016)³⁵.

4.5.2 Tyrolská lidová strana (SVP)³⁶

SVP vzniká v roce 1945. Založil ji podnikatel Erich Ammon společně s několika dalšími lidmi, kteří sdíleli jeho protinacistický postoj. Dává tak vzniknout straně, která se v poválečném období měla stát jednotným hlasem německy a rétorománsky mluvících obyvatel jižního Tyrolska. Tuto roli se straně podařilo sehrát a stala se mluvčím tamních obyvatel. SVP se skutečně podílela na jednáních, která vyústila ve vznik autonomního regionu Tridentsko-Horní Adiže. Strana dále požadovala uznání kulturních, jazykových a ekonomických práv, která za fašismu nebyla německy mluvící menšině přiznána. Těsně po válce strana zdůrazňovala právo na sebeurčení, což fakticky znamenalo opětovné sjednocení Tyrolska a inkorporaci do Rakouska (Steininger 2009: 77 – 76). Podle cílů strany můžeme SVP označit jako regionální stranu se snahou chránit zájmy specifické skupiny obyvatel. Je otázkou, jestli autonomní postavení provincie je konečným cílem, protože na oficiálních stránkách se můžeme dočíst, že setrvání

³⁵ EP. Europe of Nations and Freedom. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html?politicalGroup=4907>, 8. 4. 2016

³⁶ Südtiroler Volkspartei

v rámci Itálie po 2. světové válce vnímá SVP jako křivdu. Představitelé SVP dokonce přiznávají, že jejich důvěra v Itálii je omezená a podmíněná. Zároveň však zdůrazňují, že jsou umírněnou stranou a extrémní postoje jsou jim cizí (Strmiska 2004: 75). Socioekonomickou sféru ve svém programu strana akcentuje. Na oblast provincie bylo přesunuto mnoho pravomocí samotného regionu a vzhledem k tomu, že SVP provincii dlouhodobě vládne, tak přirozeně musí disponovat plánem, jak provincii řídit. Postoj k EU vyjadřuje strana svým členstvím v Evropské lidové straně, která je proevropská. Pozitivní je jistě i rozvolnění hranic uvnitř EU, což umožňuje Jižnímu Tyrolsku otevřeně spolupracovat s Tyrolskem bez hraničních bariér.

Ve sledovaném období tvořila vlastní vládu v provincii, ale spolupracovala i na vládách v regionu, či se několika mandáty podílela na vládě státní. Spolupráce probíhala obvykle mezi SVP a DC. Ideologická blízkost hrála jednoznačně svou roli. Aktuálně SVP spolupracuje s Demokratickou stranou jak na regionální, tak státní úrovni. V rámci provincie se jedná o stranu s predominantním postavením pokud budeme hodnotit podle klasické Sartoriho typologie. Nedochozí k alternaci moci. Ve Strmiskově typologii se jedná o stranu, která vzniká jako čistě regionální.

4.5.3 Freiheitlichen (F)

V základním dokumentu se setkáme s přídomkem – Liberální demokratická aliance. Když porovnáme SVP a F, tak v případě F se jedná jednoznačně o radikálnější stranu. Poprvé strana kandiduje ve volbách 1993. Na oficiálních stránkách najdeme mnoho odkazů na patriotismus, národ, vlast. Strana jasně deklaruje, že její snahy jsou především secesionistické. Sami sebe označují jako konzervativní a liberální stranu. Za cíl si kladou bránit zájmy všech tří skupin žijících v Jižním Tyrolsku. Jmenovitě hovoří o snaze o rovnoprávnost ladinských obyvatel. Ve svém programu se staví proti SVP, která se podle nich spokojila s autonomním statutem. Ten chápou jako důležitý, ale nikoliv poslední krok. Strana ve svém programu z roku 2013 říká, že jejím skutečným zájmem je

nezávislý stát Jižní Tyrolsko. Vyžadují zrušení regionu a přenos veškerých pravomocí na provincie. Další rozšíření pravomocí obcí a celkové posílení periferie. Mimo jiné strana kritizuje SVP za jejich elitářství a monopolní postavení v provincii, kterého podle nich zneužívají. Program se dotýká i imigrace. Vyžadují jazykové testy pro imigranty v němčině či ladinštině, okamžité vyhoštění ekonomických migrantů nebo zákaz stavění mešit a minaretů v Jižním Tyrolsku (Freiheitlichen program 2013)³⁷. Socioekonomickou dimenzi v programu nalezneme také. Strana vyžaduje změny v oblasti daní, konkrétně daňovou autonomii regionu. Dále se soustředí na otázku nezaměstnanosti či kupní síly obyvatel. Zdůrazňují nutnost svobody trhu. Postoj k EU není stranou jasně deklarován, ale vzhledem ke své blízkosti k rakouské euroskeptické FPÖ, národně konzervativní povaze a kritice zemědělských politik EU by se dalo usuzovat, že jde spíše o euroskeptickou než proevropskou stranu.

4.5.4 Tridentsko-tyrolská autonomistická strana (PATT)

PATT vznikla jako Trentino-tyrolská lidová strana v roce 1948. Během času došlo ke změnám v názvu, ale strana přetrvala až do současnosti a v oblasti Tridentska představuje stabilního regionálního aktéra. Nedisponuje takovou podporou jako SVP, ale od krize DC a její fragmentace je aktérem, který se podílí na vládě v regionu a jeho zisky rozhodně nejsou zanedbatelné.

Požadavky PATT charakterizuje jejich volání po „nové Evropě“ tvořené regiony. Sami by chtěli náležet do Autonomního evropského regionu – Tyrolsko. Ten by měl být tvořen Tridentskem, Jižním Tyrolskem a rakouskou částí Tyrolska. Odkazují k období ještě před rok 1918 a velkému regionu Tyrolska v rámci Rakouska-Uherska (Stacul 2006: 2014).

Tento požadavek stranu řadí mezi irredentistické, protože vyžadují nezávislost a připojení části sousedního státu. Strana se zařazuje mezi středolevé strany a obdobně jako SVP je křesťansko demokratickou stranou. Ve svém programu se zabývají tedy sociální politikou, vyžadují větší příspěvky na stavby

³⁷ Dostupné na <http://www.die-freiheitlichen.com/de/partei/programm-statut.html>, 15. 4. 2016

domů, ustavení pojišťovacího fondu atd. V programu se bohužel nedočteme o postoji k EU a strana ani není členem žádné skupiny v EP (PATT 2016)³⁸. Tato fakta a touha po „nové Evropě“ v kombinaci s negativním postojem k euroregionu, protože nad sebou má další supranacionální element, mě vede k závěru, že PATT není EU nakloněna (Keating 2005: 62 – 63). Není ani přímým odpůrcem, protože to nikde nedeklaruje, ale zároveň EU nepodporuje. Jsem nucen konstatovat, že postoj PATT k EU je nejasný.

4.5.5 Sardská strana akce (PSd'Az)

Pro stranický systém Sardinie byla typická silná pozice hlavně Křesťanské demokracie a v současnosti Demokratické strany. Na Sardinii se žádná regionální strana neetablovala jako dominantní aktér. Z hlediska významu rozhodně musíme zmínit Sardskou stranu akce *Partito Sardo d'Azione* (Psd'Az), která figurovala jako vhodný koaliční partner pro velké strany, které nebyly schopny získat samy většinu. Tento subjekt vzniká již po 1. světové válce a je založen veterány, kteří ve válce bojovali. Ve 20. letech vyžadují sebeurčení a uznání sardské identity, jazyka a kultury. Tehdy strana zažívá svůj pomyslný vrchol, když se jí podaří získat 36% hlasů ve volbách. Elektorátem strany byli především vojáci, rolníci a horníci. V poválečném období se na tento výkon nepodařilo Psd'Az navázat. V roce 1946 strana přichází s požadavky na autonomii a v roce 1948 je Sardinii přiznán zvláštní status. (Hepburn 2010: 144 -146). Nabízí se konstatování, že strana splnila svůj účel, a proto její podpora mizí. Nízkou podporu však můžeme připisovat i nejasné programové a ideologické pozici strany, která mohla být pro voliče matoucí. To jí na druhé straně umožňovalo spolupracovat v koalicích jak s levicí, tak s pravicí. Volební zisky se mění s nástupem *neosardismu* v 60. a 70. letech. Tento směr silně apeluje na sardský nacionalismus důrazem na jazyk, identitu a snahu o legislativní, ekonomickou případně úplnou nezávislost. Vzniklo mnoho stran a hnutí, které se nezávislost snažily prosadit. Konkrétně Psd'Az přijímá hlavně sociokulturní prvky hnutí a to

³⁸ Dostupné na <http://www.patt.tn.it/partito/archivio/il-programma-politico> 25. 4. 2016

jí přináší opětovné volební zisky. Tento trend lze sledovat až do konce 80. let, kdy se Mario Melis z Psd'Az stal předsedou regionální vlády (Hepburn 2007: 4 – 6). Psd'Az představuje umírněný subjekt ve srovnání s jinými a to více radikálními stranami vzniklými v návaznosti na vlnu neosardismu.

V 90. letech v bipolárním stranickém systému mezi středolevým a středopravým táborem zkoušejí regionální strany vytvořit třetí pól. Upadá ovšem vlna neosardismu a s ní i význam Psd'Az. Volební výsledky strany nám ukazují, že podpora programu zaměřeného na sardský nacionalismus se mění v čase. Krátce po dosažení zvláštního statusu klesá podpora strany ze 17% v roce 1949 na 7% v roce 1953.

V současnosti strana kandiduje v rámci koalice s regionální filiálkou FI a volební zisky se pohybují kolem 5%. Strana ve svém programu deklaruje snahu o boj za suverenitu obyvatel Sardinie a vybudování nezávislého státu. Došlo tedy k posílení regionálních požadavků. V minulosti strana chtěla získat větší autonomii a bylo jí vyčítáno, že jako koaliční partner na své požadavky málo tlačí. Logicky lze usuzovat, že právě mírnost z hlediska regionálních požadavků dodávala Psd'Az větší koaliční potenciál, než důraznějším stranám. Postoj k EU (Hepburn 2011: 121 – 125).

Strana se ve svém programu hlásí k sociálním hodnotám. Zdůrazňuje svobodu a rovnost. Hovoří také o rovnosti příležitostí a nutnosti ochrany lidí před útlakem. Zároveň hovoří o nacionálních hodnotách a potřebě ochrany zájmů Sardinie. Pohled na EU je určitě kladný. Dočteme se, že podporují evropskou spolupráci a hlásí se k tomu, že jsou jednou ze zakládajících stran EFA³⁹.

4.5.6 Hnutí za autonomie (MPA)

O volebním chování strany a jejích výsledcích bylo pojednáno v kapitole o regionálních volbách. Zde jen v krátkosti představím důležité body obsažené v dokumentech MPA. Dočteme se, že cílem strany je prohloubit autonomii jižních regionů a vyrovnávat rozdíly mezi severem a jihem. Strana se zavázala

³⁹ Statuto – Dostupné na <http://www.psdaz.net/index.php/chie-semus/statuto?showall=&start=1>

podporovat regionální identitu a chránit její zájmy. Odvolávají se na křesťanskodemokratické hodnoty, protože strana samotná se odštěpila od DC. Přijímají tedy sociální hodnoty jako je rovnost či tolerance. Deklarují svou snahu podporovat rodinu a národní zájmy. Strana je také proevropská a dočteme se o její podpoře spolupráce v rámci Evropy i Středomoří (Lo Statuto Del Movimento per le Autonomie 2012)⁴⁰.

5 Hodnocení a závěr

Ve své diplomové práci jsem zkoumal problematiku regionálních stran. Věnoval jsem se konkrétně zástupcům v případech Velké Británie a Itálie. Nastínil jsem proces decentralizace jako významný faktor pro vznik decentralizovaných států, které představují vhodné prostředí pro existenci a fungování regionálních stran.

Navázal jsem krátkou kapitolou o víceúrovňovém vládnutí, které vytváří arény v několika úrovních a tím se ustavuje vícevrstvý stranický systém. Ve své práci jsem hodnotil regionální aktéry na státní a substátní úrovni. Někdy bylo možné doplnit i příslušnost strany k některé ze skupin v EP.

Následně jsem představil pojmy regionální, etno-regionální a regionalistická strana, abych s nimi mohl dále pracovat. Jak ve vymezení, tak při výběru typologií jsem pracoval s díly Regise Dandoye a Maxmiliána Strmisky. Jejich práce jsem využil při snaze vybrané strany typově zařadit. V případě Strmisky jsem využil i typologii stranických systémů. Strany z hlediska Strmiskovy typologie prakticky ve všech případech vznikly jako autentická uskupení zaměřená na obranu regionu. Pouze v případě MPA šlo o stranu vzniklou odštěpením od DC.

Typologizaci stran podle Dandoye provedu v následující tabulce. Spoučástí tabulky je i pravolevé zařazení a postoje strany k EU. Výsledky poté zhodnotím.

⁴⁰ Dostupné na <http://www.mpa-italia.it/page.php?pid=3>

	Typ na základě požadavků	Socioekonomická dimenze Pravolevé zařazení	Postoj k EU
SNP	Secesionistická Nezávislostní	Levostředová	Proevropská
PC	Secesionistická Nezávislostní	Levicová	Proevropská
UUP	Protekcionalistická ⁴¹ Participační	Pravostředová	Mírně euroskeptická
DUP	Protekcionalistická Participační	Levostředová	Euroskeptická
SDLP	Secesionistická Rattachistická	Levostředová	Proevropská
SF	Secesionistická Rattachistická	Levostředová	Mírně euroskeptická
APNI	Nejasné	Středová	Proevropská
LN	Decentralistická Federalistická	Pravicová	Euroskeptická
SVP	Decentralistická Autonomistická	Pravostředová	Proevropská
F	Secesionistická Iredentistická	Pravicová	Nejasné – spíše euroskeptická
PATT	Secesionistická Iredentistická	Pravostředová	Nejasné
PSd'Az	Secesionistická Nezávislostní	Levostředová	Proevropská
MPA	Decentralistická Autonomistická	Pravostředová	Proevropská

Na základě tabulky můžu přistoupit k hodnocení svých předpokladů. Prvním předpokladem bylo, že radikální požadavky nebudou u stran převažovat. Tento předpoklad se těsně nevyplnil. V tabulce máme nakonec 7 stran s radikálními požadavky, které můžeme tedy označit jako secesionistické. Zbývajících 6 stran má požadavky mírné nebo střední. Ukázalo se, že podpora secesionistických stran mezi voliči skutečně existuje v poměrně hojném měřítku. Můžeme sledovat i posuny v požadavcích. Například PC či PSd'Az své požadavky

⁴¹ Pokud budeme chápat jako protekcionalismus ochranu zájmů protestantů

zesílili oproti minulosti. Navíc i u LN se objevila doba, kdy mohla být označena za nezávislostní. Pokud Salvini bude trvat na snahách budovat samostatný stát Padanie, tak by secesionistické strany převažovaly ještě více. Ze 7 regionálních stran ve Velké Británii jsou 4 separatistické. Na základě volebních zisků těchto stran, můžeme bezpečně konstatovat, že v periferních regionech Velké Británie poptávka po nezávislosti či připojení k Irsku existuje.

Za druhé jsem předpokládal, že strany se budou soustředit především na regionální úroveň. To se potvrdilo celkem jednoznačně. Podpora regionálních stran v rámci celého státu zkrátka není dostatečná, aby zásadně promluvily do soutěže na státní úrovni. Výjimku tvoří SNP, která i v celostátní volbě dosáhla mimořádného výsledku. Dosáhla tak prakticky svého limitu. Nicméně ani s tímto výsledkem není příliš pravděpodobné, že bude zásadně ovlivňovat dění v centru. V případě Itálie je zástupce na státní úrovni LN. Svými volebními zisky přispívá pravostředovému pólu, kde dominuje FI. V případě LN se dá říci, že měla vliv na rozhodování na státní úrovni. Otázkou zůstává, jestli má LN potenciál znovu tohoto vlivu dosáhnout. Ostatní regionální strany jsou soustředěny hlavně na své regiony, kde dosahují různého postavení. Od dominantního jako SVP, po slabé zisky jako v případech MPA či PSd'Az. Müller-Rommell, by tyto strany s podporou pod 10%, zařadil do skupiny se slabou regionální podporou. Posun PSd'Az k požadavku na nezávislost přičítám právě slabé volební podpoře a snaze získat voliče. Slabou volební podporu mají regionální strany na Sicílii i Sardinii. Důvodem může být, že chápou svou závislost na centru a hlavní současné strany FI a PD jsou silné i na ostrovech. Zde je možné porovnat situaci ostrovních periferií. Ve srovnání se Severním Irskem, kde se hlavní strany britského stranického systému vůbec neetablovaly.

Třetím předpokladem bylo, že strany operují hlavně s regionální problematikou a socioekonomická dimenze je spíše doplňková. Ukázalo se, že v případech kdy strany regionu vládnou, tak mají komplexní program zaměřený i do socioekonomické sféry. Vzhledem k roli vládnoucí strany, kterou chtějí hrát, to realita vyžaduje. V dimenzi socioekonomické můžeme konstatovat,

že strany ve Velké Británii inklinují k levici. SNP a PC soupeří o hlasy tedy hlavně s LP jak z důvodu profilace, tak z toho důvodu, že ve Skotsku a Walesu LP dominovala nebo stále dominuje. V Severním Irsku jednoznačně vedou strany sociálně demokratické. Jedná se o vítěznou DUP doplněnou o SDLP a SF. V Itálii naopak mezi regionálními stranami převládají strany pravicové či pravostředové. Za zmínku určitě stojí, že současná LN se blíží spíše ke krajní pravici a obdobně jako v případě F se jejich rétorika mísí s populismem.

Poslední předpoklad se mi také potvrdil. Vysledovat obecné znaky uvnitř rodiny regionálních a etnických stran je celkem obtížné. Kromě klíčového aspektu vazby na region, etnikum či kombinaci obojího, se strany liší už i v tom, že na tomto základě požadují rozdílné věci. Odkazují k datům v tabulce, kde vidíme rozdílně požadavky na samosprávu. Jen na 13 vybraných příkladech zaznamenáme 6 druhů stran – nezávislostní, participační, rattachistické, autonomistické, iredentistické a jednu federalistickou. Další odlišnosti samozřejmě představuje socioekonomická dimenze a v neposlední řadě postoj k EU. Předpokládal jsem, že regionální strany budou převážně zastánci EU. Z vybraného vzorku je 7 stran proevropských, 2 strany euroskeptické, 2 mírně euroskeptické a u dvou není jejich postoj k EU příliš jasný. Hlavně v případě F bude postoj spíše negativní. Můj předpoklad se tedy potvrdil, ale ne v míře jakou jsem očekával.

Na úrovni Evropského parlamentu vidíme, že se všechny regionální strany nesjednotily pod EFA, která se pokoušela právě na ně zaměřit. Určující se pro strany v tomto měřítku stalo i jejich socioekonomické zaměření – SDLP, SF, SVP nebo případně kombinace jejich zaměření a postoje k EU – LN.

V případě britských regionálních stran se navíc nabízelo téma Brexitu. Většina stran zaujala stanovisko, aby Spojené království EU neopouštělo. K tomuto postoji se přiklání i mírně euroskeptické UUP a SF. Pro vystoupení se vyjádřila jen DUP.

V Itálii je jasně euroskeptická hlavně LN. Strana se proti EU silně vymezuje a v současnosti směřuje pomalu dokonce ke krajní pravici. Proevropské jsou

menší strany na Sicílii a Sardinii. SVP je také proevropskou stranou a je součástí Evropské lidové strany. Nejasné jsou postoje v případě PATT a Freiheitlichen. Průzkum volebních programů a dokumentů u italských stran byl celkem problematický. I v literatuře se setkáme s názorem, že italské strany mají sklon mít stranické dokumenty celkem vágní a často poznamenané frakcemi či neshodami uvnitř stran (Bardi 2004: 123).

Nabízí se i možnost hodnotit webové stránky stran. Uživatelská přívětivost a přehlednost může straně velmi pomoci se získáním voličů. V období, kdy je internet klíčový pro hledání informací, je pro strany přímo nutností, aby jejich internetová prezentace byla na úrovni a obsahovala potřebné informace. V tomto ohledu rozhodně vedou strany ve Velké Británii. Stránky jsou přehledné, uživatelsky přívětivé a lze na nich poměrně snadno nalézt požadované informace. Stejně je to i v případě institucí.

Obecně můžu říci, že jsem svůj cíl ověřit předdeslané předpoklady splnil. Průběh práce mi dokázal, že mé předpoklady se od reality poněkud liší. Podpora secesionistických stran je větší než jsem předpokládal. Potvrdil se předpoklad, že prioritou jsou pro strany hlavně regionální volby, protože na úspěch ve státní aréně nemají dostatečnou podporu. Tvrzení, že socioekonomická dimenze politiky je spíše doplňkovou, se potvrdilo jen částečně. Strany deklarují své požadavky ohledně samosprávy a ty pak určují jejich povahu. Jedná se o dlouhodobé cíle. Avšak v otázce reálné politiky, kdy musí spravovat svůj region, nabízejí klasická socioekonomická témata. V případě italských stran, můžeme také docela často sledovat téma imigrace. Zejména LN a F vystupují ostře proti imigrantům.

Rozdíly mezi oběma zeměmi jsou zřejmé. Na území Itálie se nacházelo mnoho nezávislých státních útvarů. Naproti tomu Anglie na svém území dominovala a měla nad ním kontrolu. Rozdíly jsou i v samotném institucionálním uspořádání, které vytváří pro strany arény. Itálie má ústavu, kde jsou statusy regionů zaneseny. Naproti tomu regiony ve Velké Británii, mají soustavy dokumentů, které jejich regiony a instituce ustavují. Strany mají v regionech

různě silnou konkurenci ve formě stran z centra. Liší se jejich pozice ve stranických systémech a je tedy logické, že i strany samotné jsou rozdílné. Stejně tak se od sebe liší obyvatelé regionů a jejich vztahy k centru. Právě voličská poptávka je determinujícím faktorem úspěchu. Pokud jsou regionální strany schopné nabídnout obyvatelům svého regionu program, který vhodně reflektuje jejich požadavky, mohou dosáhnout úspěchu.

Diskuse nad heterogenitou rodiny regionálních stran tedy nejspíš přetrvá, protože existuje příliš mnoho odlišností, než abychom mohli snadno generalizovat. Tyto strany využívají specifik, která je formují. Proto i celá skupina regionálních stran musí být zvláštní a to právě svou různorodostí.

Zdroje

Použitá Literatura

Alonso, Sonia: 2012. *Challenging the State: Devolution and the Battle for Partisan Credibility. A Comparison of Belgium, Italy, Spain and the United Kingdom*. Oxford University Press. Oxford.

Bardi, Luciano: 2004. Party Responses to Electoral Dealignment in Italy. In Mair, Peter; Müller, Wolfgang C.; Plasser, Fritz (eds). *Political Parties and Electoral Change. Party Responses to Electoral Markets*. SAGE. Londýn.

Bradbury, Jonathon: 2008. *Devolution, Regionalism and Regional Development. The UK Experience*. Routledge. Londýn.

Caramani, Danielle: 2004. *The Nationalization of politics*. Cambridge University Press. Cambridge.

Cotta, Maurizio; Verzichelli, Luca: 2007. *Political Institutions in Italy*. Oxford University Press. Oxford.

Craith, Máiréad Nic: 2003. *Culture and Identity Politics in Northern Ireland*. Palgrave Macmillan.

Čepová, Andrea: 2002. Decentralizace národních států v západní Evropě. In Fiala, Vlastimil, Říchová Blanka a kol. *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*. Moneta. Olomouc – Praha.

De Winter, Lieven: 2003. Conclusion. A comparative analysis of the electoral, office and policy success of ethnoregionalist parties. In De Winter, Lieven; Türsan, Huri (eds.). *Regionalist parties in Western Europe*. Routledge. Londýn.

Deacon, Russell: 2012. *Devolution in the United Kingdom*. Edinburgh University Press. Edinburgh.

Deschouwer, Kris: 2005. Political parties as multi-level organizations. In Katz, Richard S., Crotty, William (eds.). *Handbook of Party Politics*. Sage Publications. Londýn.

Fiala, Vlastimil; Říchová Blanka: 2002. Decentralizační trendy v současné západní Evropě. In Fiala, Vlastimil, Říchová Blanka a kol. *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*. Moneta. Olomouc – Praha.

Giuliani, Marco; Jones, Erik: 2010. *Italian Politics. Managing Uncertainty*. Bergham Books. New York.

Grab, Alexander: 2000. From the French Revolution to Napoleon. In Davis, John A.: *Italy in the Nineteenth Century*. Oxford University Press. Oxford.

Hennessey, Thomas: 1997. *A History of Northern Ireland 1920 – 1996*. Macmillan Press Ltd. Londýn.

Hepburn, Eve: 2010. *Using Europe Territorial Party Strategies in Multi-level System*. Manchester University Press. Manchester.

Hloušek, Vít; Kopeček, Lubomír: 2010. *Politické strany. Původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Grada. Praha.

Chaney, Paul; Fevre, Ralph: 2001. Welsh Nationalism and the Challenge of „inclusive” politics. In Coy, Patrick G. (eds). *Political Opportunities, Social Movements and Democratization*. ELSEVIER SCIENCE Ltd. Oxford.

Keating, Michael: 1996. *Nations against the State. The New Politics of Nationalism in Quebec, Catalonia and Scotland*. Palgrave Macmillan. Londýn.

Keating, Michael: 2005. Regionalism in the Alps: Subnational, Supranational and Transnational. In Caramani, Daniele; Mény, Yves (eds.). *Challenges to Consensual Politics. Democracy, Identity, and Populist Protest in the Alpine Region*. Peter Lang. Brusel.

Keating, Michael: 2009. *The Independence of Scotland. Self-government and the Shifting Politics of Union*. Oxford University Press. Oxford.

Keating, Michael: 2010. *The Government of Scotland. Public Policy Making after Devolution*. Edinburgh University Press. Edinburgh.

Keating, Michael; McGarry, John: 2001. *Minority Nationalism and the Changing International Order*. Oxford University Press. Oxford.

Maillot, Agnes: 2005. *New Sinn Féin. Irish republicanism in the twenty-first century*. Routledge. Londýn.

McCaffrey, Lawrence J.: 1995. *The Irish Question: Two Centuries of Conflict*. The University Press of Kentucky.

McEvoy, Joanne: 2008. *The Politics of Northern Ireland*. Edinburgh University Press Ltd. Edinburgh.

Müller-Rommel, Ferdinand: 2003. Etnoregionalist parties in Western Europe: theoretical considerations and framework of analysis. In De Winter, Lieven; Türsan, Huri (eds). *Regionalist parties in Western Europe*. Routledge. Londýn.

Sani, Giacomo; Segatti, Paolo: 2001. Antiparty Politics and the Restructuring of the Italian Party System. In Diamandouros, Nikiforos P.; Gunther, Richard: *Parties, Politics and Democracy in the New Southern Europe*. The Johns Hopkins University Press. Londýn.

Schrijver, Frans: 2006. *Regionalism after Regionalisation. Spain, France and the United Kingdom*. Amsterdam University Press. Amsterdam.

Stacul, Jaro: 2006. Claiming a „European Ethos” at the Margins of Italy. In. Stacul, Jaro; Moutsou, Christina; Kopnina, Helen. *Crossing European Boundaries. Beyond Conventional Geographical Categories*. Bergham Books. New York.

Steininger, Rolf: 2009. *South Tyrol. A Minority Conflict of the Twentieth Century*. Transaction Publishers. New Jersey.

Strmiska, Maxmilián: 1998. *Regionální strany a stranické systémy. Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. Centrum pro studium demokracie a kultury. Brno.

Strmiska, Maxmilián: 2003. Pojetí regionálních a etnických stran. In. Mareš, Miroslav (eds.) *Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989*. Centrum pro studium demokracie a kultury. Brno.

Strmiska, Maxmilián: 2004. *Liga Severu a regionální strany v Itálii*. Anton Pasienska. Brno.

Strmiska, Maxmilián: 2005a. Stranické systémy a víceúrovňové teritoriálně politické pluralismy – několik poznámek k jejich pojetí a rozboru. In Fiala, Petr; Strmiska, Maxmilián (eds.). *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Centrum pro studium demokracie a kultury. Brno.

Strmiska, Maxmilián: 2005b. *Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně-politický pluralismus*. Vydavatelství a nakladatelství Anton Pasienska. Brno.

Swenden, Wilfried: 2006. *Federalism and Regionalism in Western Europe. A Comparative and Thematic Analysis*. Palgrave Macmillan. Basingstoke.

Tarrow, Sidney: 1994. *Power in Movement*. Cambridge University Press. Cambridge.

Webb, Paul: 2000. *Modern British Party System*. SAGE Publications. Londýn.

Wilson, Alex: 2016. Regional presidents, multi-level parties and organisational stratarchy: the case of Italy. In Müller-Rommel, Ferdinand; Bertoa Casal Fernando. *Party Politics and Democracy in Europe. Essays in honour of Peter Mair*. Routledge. Londýn.

Wolff, Stefan: 2003. *Disputed Territories. The Transnational Dynamics of Ethnic Conflict Settlement*. Bergham Books. Oxford.

Zariski, Raphael: 2003. Italy. In Hancock, Donald M.; Contard, David P.; Peters, Guy B.; Safran, William; White, Stephen; Zariski, Raphael. *Politics in Europe*. Seven Bridges Press. New York.

Elektronické zdroje

Agranoff, Robert: 2014. Local Governments in Multilevel Systems. Emergent Public Administration Challenges. *The American Review of Public Administration* July 2014 vol. 44 no. 4 p. 47-62. Dostupné na http://arp.sagepub.com/content/44/4_suppl/47S.abstract, 14. 3. 2016

Bardon, Sarah: 2015. Sinn Féin to campaign against Brexit in EU referendum. *The Irish Times*. Dostupné na <http://www.irishtimes.com/news/politics/sinn-f%C3%A9in-to-campaign-against-brexit-in-eu-referendum-1.2476720>, 16. 3. 2016

BBC: 2016. *DUP to recommend leaving EU to voters*. Dostupné na <http://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-35621107>, 9. 4. 2016

Brancati, Dawn: 2008. The Origins and Strengths of Regional Parties. *British Journal of Political Science*, Vol. 38, No. 1 (Jan., 2008). 135-159. Dostupné na <http://www.jstor.org/stable/27568336>, 20. 12. 2015

Dandoy, Régis: 2010. Ethno-regionalist parties in Europe: a typology. *Perspectives on Federalism*, Vol. 2, No. 2, s. 194-220, Dostupné na http://www.on-federalism.eu/attachments/074_download.pdf, 9. 10. 2015

Dandoy, Régis; Sandri, Giulia: 2007. *Regionalism and Party Programs. Comparative analysis of the content of the manifestos of regionalist parties in Europe*. Dostupné na https://www.academia.edu/2969031/Regionalism_and_Party_Programs._Comparative_analysis_of_the_content_of_the_manifestos_of_regionalist_parties_in_Europe, 27. 12. 2015

Falkenhagen, Frederick: 2013. The CSU as an Ethno-regional party. *German Politics*, Vol. 22, No. 4, December 2013, p 396–420

Gamble, Andrew: 2006. The Constitutional Revolution in the United Kingdom. *Publius*, Vol. 36, No. 1 (Winter, 2006), pp. 19-35. Dostupné na <http://www.jstor.org/stable/20184940>, 19. 3. 2016

Hawkins, Oliver; Keen, Richard; Nakatudde, Nambassa: 2015. *General Election 2015*. House of Commons Library. Dostupné na <http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7186>, 29. 3. 2016

Hepburn, Eve: 2007. *The Polarisation and De-polarisation of Sardinian Nationalism*. Dostupné na https://www.academia.edu/5911069/The_Polarisation_and_De-polarisation_of_Sardinian_Nationalism?auto=download, 11. 4. 2016

Herbert, Stephen; Burnside, Ross; Earle, Murray; Liddell, Greig; McIver, Iain: 2011. *SPICe Briefing. Election 2011*. Scottish Parliament Information Centre. Dostupné na http://www.scottish.parliament.uk/ResearchBriefingsAndFactsheets/S4/SB_11-29.pdf, 28. 3. 2016

Hopkin, Johnatan: 2009. PARTY MATTERS. Devolution and Party Politics in Britain and Spain. *Party Politics*, (Mar., 2009) vol. 15 no. 2 179-198. Dostupné na <http://ppq.sagepub.com/content/15/2/179.full.pdf+html>, 15. 3. 2016

Israely, Jeff. SICILY SAYS ENOUGH. *Time International (South Pacific Edition)*, 08180628, 5/29/2006. Dostupné na <http://web.b.ebscohost.com/ehost/detail/detail?sid=89cf5655-4921-48be-b2bf->

67c7a6866242%40sessionmgr111&vid=5&hid=110&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=23512980&db=bth, 10. 3. 2016

Jeffery, Charlie; Wincott, Daniel: 2006. Devolution in the United Kingdom: Statehood and Citizenship in Transition. *Publius*, Vol. 36, No. 1 (Winter, 2006), pp. 3-18. Dostupné na <http://www.jstor.org/stable/20184939>, 19. 3. 2016

Jolly, Seth 2010. *The Europhile Fringe? Evolving Regionalist Support for European Intgration*. Dostupné na <http://www.jhubc.it/ecpr-porto/virtualpaperroom/102.pdf>, 18. 3. 2016

Keating, Michael: 1998. Reforming the Union: Devolution and Constitutional Change in the United Kingdom. *Publius*, Vol. 28, No. 1, The State of American Federalism, 1997-1998 (Winter, 1998), pp. 217-234. Dostupné na <http://www.jstor.org/stable/3331016>, 12. 3. 2016

Keating, Michael; Wilson, Alex: 2010. *Federalism and Decentralisation in Italy*. Dostupné na <http://scienzepolitiche.unical.it/bacheca/archivio/materiale/294/Federalism%20and%20Decentralisation%20in%20Italy%20%28Michael%20Keating%20and%20Alex%20Wilson%29.pdf>, 15. 3. 2016

Kroet, Cynthia: 2016. Call for United Ireland vote if UK leaves EU. *Politico*. Dostupné na <http://www.politico.eu/article/united-ireland-vote-if-uk-leaves-eu-brexite-referendum/>, 20. 3. 2016

Livingstone, Emmet: 2016. Kenny: Brexit could bring back Irish border controls. *Politico*. Dostupné na <http://www.politico.eu/article/enda-kenny-brexite-could-bring-back-irish-border-controls-european-union-uk-schengen/>, 20. 3. 2016

McCaffrey, Ray; Egerton, Leigh: 2011. *Electoral systems for the Scottish Parliament and National Assembly for Wales*. Dostupné na http://www.niassembly.gov.uk/globalassets/documents/raise/publications/2012/assembly_exec_review/0812.pdf, 31. 3. 2016

Pajno, Simone: 2009. *Regionalism in the Italian constitutional System*. Dostupné na http://www.dirittoequestionipubbliche.org/page/2009_n9/05_studi-08_S_Pajno.pdf, 12. 3. 2016

Paravicini, Giulia: 2016. Italy's far right jolts back from dead. Matteo Salvini embraces Lepenism to rebuild Northern League. *Politico*. Dostupné na <http://www.politico.eu/article/italys-other-matteo-salvini-northern-league-politicians-media-effettosalvini/>, 8. 4. 2015

Parigi, Paolo; Bearman, Peter, S.: 2008. Spaghetti Politics: Local Electoral Systems and Alliance Structure in Italy, 1984-2001. *Social Forces*. Vol. 87, No. 2 (Dec., 2008), pp. 623-649. Dostupné na <http://www.jstor.org/stable/20430886> 7. 11. 2015

Strmiska, Maxmilián: 2002. A Study on Conceptualisation of (Ethno)regional Parties. *Středoevropské politické studie*, Vol. 5, No. 2-3. Dostupné na <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=40>, 10. 3. 2016

Wilson, Alex: 2012. *Presidents and Parties in Regional Politics: Italy and Spain Compared*. Dostupné na <http://www.icps.cat/archivos/Workingpapers/wp308.pdf?noga=1>

Prameny, internetové stránky institucí a politických stran

APNI – allianceparty.org

BBC News – www.bbc.com

DUP – www.mydup.com

Election resources – www.electionresources.org

Europarlament – www.europarl.europa.eu

Freiheitlichen – www.die-freiheitlichen.com

La Repubblica – www.repubblica.it

MPA – www.mpa-italia.it

NI Assembly – www.niassembly.gov.uk

NI government – www.nidirect.gov.uk

Office for National Statistics – www.nationalarchives.gov.uk

Parties and elections – www.parties-and-elections.eu

PATT – www.patt.tn.it

PC – www.partyof.wales

PSd'Az – www.psdaz.net

Region Sardinie – www.regione.sardegna.it

Region Sicílie – www.regione.sicilia.it

Regleg Sicily - www.regleg.eu

SDLP – www.sdlp.ie

Senát Itálie – www.senato.it

SF – www.sinnfein.ie

SNP – www.snp.org

UK government – www.gov.uk

UUP – uup.org

Wales government – law.gov.wales

Resumé

Main goal of this diploma thesis was to introduce regional parties in the United Kingdom and Italy. Based on these examples I wanted to find some general patterns or differences and compare them.

For regional parties, the institutional conditions play an important role. Particularly good conditions can be found in decentralized states. So decentralization is the key process for function of regional political party. I started with description of decentralization.

In the next chapter I explained how to operate with different concepts of regional parties. I introduced concepts of ethno-regional or regionalist parties.

In theoretical part I used typologies of Maxmilián Strmiska and Regis Dandoy. They are focused on regional party systems and regional parties in general. Dandoy writes about three types of regional parties. Protectionist parties are supposed to protect some minority in their region. The distinction of this minority is usually based on the language or nation differences. Second group are decentralized parties. Their aim is to reform the state. For example to transform unitary state into federation. Last type are secessionist parties. They're trying to gain independence or join to neighbour state.

In each country I explored institutional conditions like elections or form of state. I also looked briefly on history and regionalisation in general in both countries.

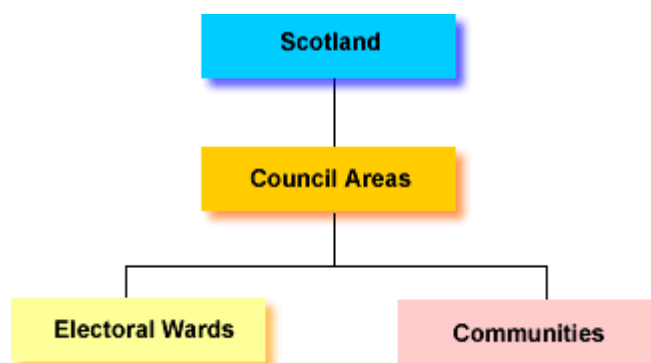
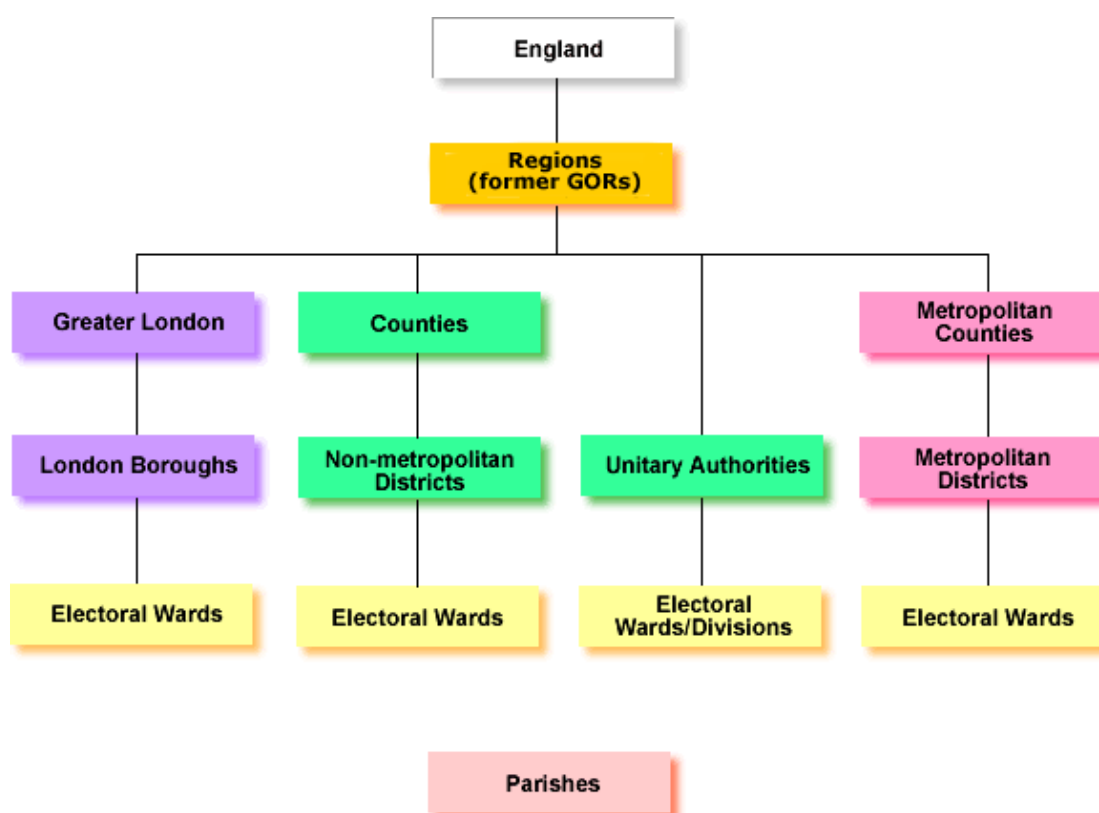
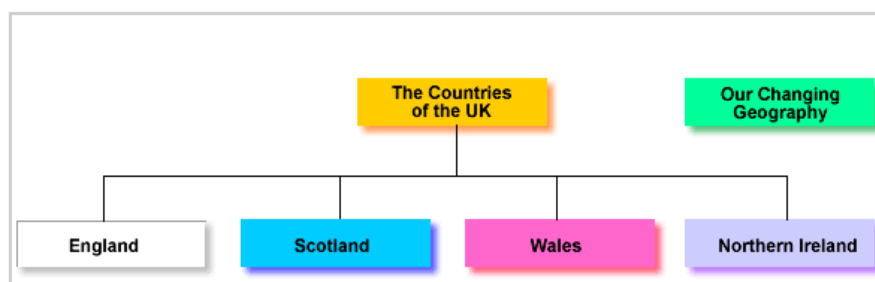
Chosen examples of regional parties are SNP – Scotland, PC – Wales, unionist (UUP, DUP) and nationalist (SDLP, SF) from Northern Ireland. In Italy I explored province of South Tyrol which is dominated by SVP and I added Freiheitlichen like small competition for SVP and example of different attitude towards Rome. In province of Trento, the regional party PATT is of great importance. Last regions were Sardinia and Sicily. Sardinia has continual representation in PSd'A and in Sicily we saw many regional parties. Most important of them is MPA in period since 2000 to present.

We can see that some of those parties are seeking for independence like SNP or PC. SDLP and SF are trying to unite Ireland. We have parties which are satisfied with autonomy like SVP or MPA. We can also observe more radical demands like Freiheitlichen or PATT. They demand creation of new independent Tyrol region.

It is safe to say, that regional parties are very heterogeneous and it's hard to trace general patterns because they operate in specific regions with different kind of population. Inhabitants of these regions have their specific needs and demands. Demands are often based on the sense of regional identity.

Příloha

Příloha č. 1

Zdroj:

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20160105160709/http://www.ons.gov.uk/ons/index.html>

Příloha č. 2

Zdroj: http://www.freeworldmaps.net/europe/united-kingdom/uk_pol.gif

Příloha č. 3.

Zdroj: <http://www.mapsofworld.com/italy/maps/italy-region-map.jpg>

Příloha č. 4

Administrativní uspořádání Itálie

Úroveň státní správy	Zastupitelské orgány	Exekutiva	Základní kompetence
Region	Regionální rada	Giunta regionale Členové rady Prezident	Územní plánování Sociální služby Hospodářský rozvoj
Provincie	Rada provincie	Giunta Prezident	Lokální doprava Zdravotnictví Životní prostředí
Obce	Obecní rada	Giunta comunale Starosta	Infrastruktura Veřejná doprava Kultura

Zdroj: Čepová, Andrea 2002: *Decentralizace národních států v západní Evropě*. Str.

77

Příloha č. 5

Logo SVP

Zdroj: <http://www.svp.eu/de/english/>

Logo PATT

Zdroj: http://www.radioetv.it/images/img_rundown/patt-simbolo.jpg